

ОСВІТНІЙ ФОКУС

Електронне видання комунальної
установи Хмельницької міської ради
«Центр професійного розвитку
педагогічних працівників»

№ 02 (42) 2026

ЗМІСТ НОМЕРА

- 04 ОСВІТНЯ ХРОНІКА**
- 07 ОКСАНА ШКЛЯРУК**
Чек - листи для вчителя англійської мови - наукового керівника учнівського дослідження в системі МАН України
- 11 ІВАННА МОРКОТУН**
Бінарні уроки музичного мистецтва в 5-7 класах НУШ
- 14 ВОЛОДИМИР РУДЕНКО**
Флора рідного краю в барвах прапора: інноваційний підхід до екологічної освіти
- 18 ОЛЕНА ШУВАРСЬКА**
Як формули бізнесу та маркетингу мотивують учнів вивчати математику
- 22 АЛІНА КРИКЩЮНАС**
Використання інтерактивних платформ на уроках як засіб підвищення ефективності навчання
- 25 ЛЮБОВ КОВАЛЬ**
Використання інтелектуальних карт в освітньому процесі закладу дошкільної освіти
- 28 ОЛЬГА ЛОПАТИНА**
Від гри — до знань: практичне застосування методу “Квест — урок” у 4 класі
- 31 ІРИНА ПИЩЕНЮК**
Казкотерапія в роботі з дошкільнятами: власний педагогічний досвід використання казки на фартуху, панно, капелюсі й рукавичці
- 36 ТЕТЯНА НІКОЛАЙЧУК**
Автоматизація звука [Ш] у дітей з мовленнєвими порушеннями засобами мнемотехніки
- 39 ЛЮБОВ ХОМАНЧУК**
Навчання без примусу, або як мотивувати учнів навчатися
- 42 ЮЛІЯ БЕРЕЗЮК**
Використання нейровправ і нейроігор як інноваційного інструмента в освітньому процесі з дітьми дошкільного віку
- 45 ІРИНА РАДЗІНЬШ**
Кінезіологічні ігри-вправи з використанням конструктора LEGO як метод корекції мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями мовлення
- 47 ЛЮДМИЛА СІКОРА**
Формування технологічної компетентності учнів у 5–9 класах
- 50 ОКСАНА ЗАГАРУК**
Інтерактивні методи навчання як засіб формування ключових компетентностей учнів на уроках історії
- 53 ТЕТЯНА ЗАБУРМЕХА**
Гейміфікація в початковій освіті
- 56 ІРИНА ПАСІЧНА**
Квест-заняття з логіко-математичного розвитку «Чарівна подорож з Леді Фрізелією»
- 61 ОЛЬГА ПІДГУРСЬКА,
МАРІНА СТРЕЛЬБИЦЬКА**
English Brain Battle
- 64 НАТАЛІЯ ЮНАШ**
Сценарій виховного заходу «Добрий вечір, щедрий вечір!»
- 70 ТВОРЧА ПАЛІТРА
ВАЛЕНТИНА СЕРДЕЧНА**
Пишу про те, що відчуваю... Поетичні голоси особливого дитинства
- 72 НАШИМ МАЙБУТНІМ
СПІВАВТОРАМ**

НАША КОМАНДА

ОКСАНА РАТУШНЯК
Директор КУ ХМР "ЦПРПП"

ОЛЬГА ГУМЕНЮК

Консультант професійних спільнот учителів початкових класів

ВІКТОРІЯ КОРСУН

Консультант професійних спільнот учителів початкових класів

ВОЛОДИМИР КОРИЧАК

Консультант професійних спільнот учителів освітньої галузі фізичної культури та соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі

ВІКТОРІЯ СТАНЕЦЬКА

Консультант професійних спільнот учителів мистецької та технологічної освітніх галузей

АКСИНІЯ ЛЕЗНЮК

Консультант професійних спільнот учителів природничої освітньої галузі

ОЛЬГА СОКАЛЬСЬКА

Консультант професійних спільнот учителів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література, зарубіжна література)

АННА ТКАЧУК

Консультант професійних спільнот педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

АННА ШЕВЧУК

Консультант професійних спільнот педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

ЛЮДМИЛА УСПЕНСЬКА

Практичний психолог КУ ХМР "ЦПРПП"

МАРІАННА ЯВОРСЬКА

Головний бухгалтер КУ ХМР "ЦПРПП"

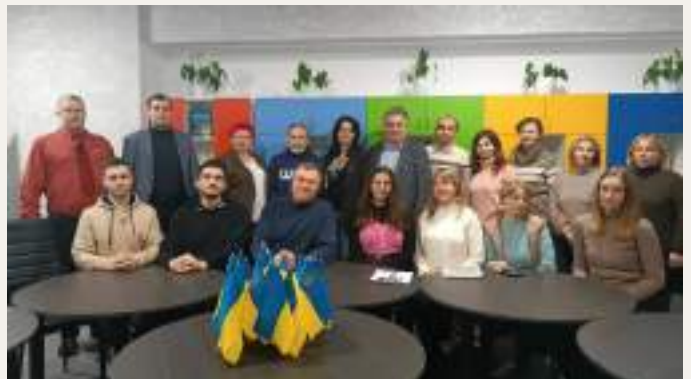
ВАКАНСІЇ:

- Консультант професійних спільнот учителів мовно-літературної галузі (іншомовна освіта)
- Консультант професійних спільнот учителів громадянської та історичної освітньої галузі
- Консультант професійних спільнот учителів математичної та інформатичної освітніх галузей
- Консультант професійних спільнот педагогічних працівників, що працюють з дітьми з особливими освітніми потребами
- Секретар - друкарка

ОСВІТНЯ ХРОНІКА

МЕТОДИЧНИЙ ОРІЄНТИР

ЧЕК-ЛИСТИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ – НАУКОВОГО КЕРІВНИКА УЧНІВСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В СИСТЕМІ МАН УКРАЇНИ

Оксана Шклярчук,
вчителька англійської мови
КЗЗСО «Лицей № 10 Хмельницької міської ради»

Робота з обдарованими учнями є одним із пріоритетних напрямів діяльності сучасного вчителя англійської мови. Система Малої академії наук України створює умови для розвитку інтелектуального, творчого й дослідницького потенціалу школярів, формування навичок академічного письма, критичного мислення та міжкультурної комунікації. Разом із тим, участь учнів у конкурсі-захисті дослідницьких робіт МАН потребує цілеспрямованого педагогічного супроводу, адже більшість школярів не мають досвіду написання наукових робіт, не розуміють специфіки дослідження в гуманітарній галузі, а також потребують мотиваційної та методичної підтримки.

Запропоновані нами чек-листи для вчителя, який обирає для себе такий напрямок діяльності як наукове керівництво учнівським дослідженням, спрямовані на розв'язання наступних ключових проблем: виявлення обдарованих учнів на уроках англійської мови; мотивація до участі в конкурсі-захисті МАН; допомога у виборі теми наукової роботи; планування позаурочної роботи з учнем-дослідником.

Укладаючи пакет практичних чек-листів, ми взяли за мету допомогти вчителю - науковому керівнику створити систему педагогічної взаємодії, що забезпечить виявлення, мотивацію та ефективний науковий супровід обдарованої дитини під час виконання учнівського дослідження у науковому відділенні МАН «Філологія» в секції «Англійська мова та англійська література». Для тих, хто тільки розпочинає роботу з обдарованими дітьми в системі МАН, наголосимо, що автором і виконавцем роботи є учень, а учитель виконує роль наставника, завдання якого захопити дитину процесом дослідження, допомогти сформувати навички, що допоможуть у подальшому зростанні та розвитку, незалежно від того, чи отримає учень призове місце, чи ні. Основами успішної співпраці вчителя та юного дослідника є довіра, підтримка й вимогливість.

Чек-лист № 1 «Виявлення обдарованої дитини на уроках англійської мови»	
Учень може бути потенційним учасником конкурсу-захисту МАН, якщо:	Педагогічні інструменти
<ul style="list-style-type: none"> - швидко схоплює нові мовні явища, ставить уточнювальні запитання; - самостійно використовує складні мовні конструкції; - цікавиться чому мова вживається саме так; - порівнює англійську з українською / іншими мовами; - виявляє інтерес до культури, літератури, медіатекстів; - любить аналізувати тексти (пісні, фільми, статті); - користується англійськими джерелами поза програмою; - не боїться висловлювати власну думку англійською. 	<ul style="list-style-type: none"> - міні-дослідження (Why do people use slang?); - творчі письмові роботи з аналітичним компонентом; - дискусії та дебати; - проєкти з елементами порівняння культур / мов.

Коли потенційний дослідник виявлений через його лінгвістичну цікавість та аналітичні здібності, вчителю важливо правильно мотивувати дитину, змістивши акцент із контролю на партнерство та розвиток практичних навичок.

Чек-лист № 2 «Мотивація до участі в конкурсі-захисті МАН»	
Педагогічна складова	Психологічна складова
<ul style="list-style-type: none"> - пояснити, що наукова робота МАН – це цікаве дослідження, а не просто реферат; - підкреслити розвиток soft skills (critical thinking, public speaking); - показати реальні бонуси (сертифікати, портфоліо, підготовка до НМТ / міжнародних іспитів); - дати відчуття партнерство, а не контроль. 	<ul style="list-style-type: none"> - не тиснути термінами на початку роботи; - дозволити спробувати без зобов'язань (2-3 тижні); - розповісти історії успіху здобувачів закладу.

Після того як учень зацікавився можливістю створення власного наукового проєкту, настав час допомогти йому обрати конкретний напрям дослідження, що відповідатиме його вподобанням.

Чек-лист № 3 «Допомога у виборі теми дослідження»	
Алгоритм дій учителя	Банк актуальних тем (приблизній за ключовими поняттями)
1. Виявити інтереси учня (мова /соцмережі /література /культура /переклад). 2. Запропонувати 3-5 тем, а не десятки. 3. Переформулювати тему у дослідницьке запитання. 4. Перевірити доступність джерел, відповідність віку,	<u>Лінгвістика</u> - <i>The Impact of Social Media on Modern English</i> - <i>Anglicisms in Ukrainian Media</i> - <i>Youth Slang in English-Speaking Online Communities</i> <u>Міжкультурна комунікація</u> - <i>Cultural Differences in Communication Styles</i> - <i>Representation of Ukraine in English-Language Media</i>
відсутність надмірної політизації. 5. Дозволити корекцію теми після попереднього огляду джерел.	- <i>Stereotypes in English Media Texts</i> <u>Перекладознавство</u> - <i>Translation of Idioms from English into Ukrainian</i> - <i>Culture-Specific Words in Translation</i> <u>Література</u> - <i>Identity in Modern English-Language Fiction</i> - <i>War and Trauma in Contemporary English Literature</i> - <i>Female Characters in 21st-Century Fiction</i>

Визначивши актуальну тему та сформулювавши дослідницьке запитання, необхідно структурувати подальшу взаємодію в межах чіткого часового графіка на весь семестр.

Плануючи співпрацю з учнем-науковцем, слід визначити формат зустрічей як от: очні консультації (20-30 хв), спільна онлайн робота в Google Classroom (спільне редагування документів, Meet/Zoom конференції), тренування попереднього захисту.

Чек-лист № 4 «Календар планування позакласної діяльності»
Вересень
<ul style="list-style-type: none"> - ознайомлення з правилами проведення конкурсу-захисту учнівських досліджень у системі МАН, з вимогами до написання робіт тощо; - вибір теми дослідження; - формулювання наукового апарату (мети, завдань, об'єкта, предмета, гіпотези тощо).
Жовтень
<ul style="list-style-type: none"> - робота з джерелами та літературою; - укладання глосарію наукової роботи; - написання огляду літератури; - формування списку використаних джерел та посилань у тексті роботи.
Листопад
<ul style="list-style-type: none"> - виконання аналітичної (практичної) складової основної частини роботи; - добір прикладів, цитат, упорядкування таблиць; - попередня перевірка логіки дослідження та робочої гіпотези.
Грудень
оформлення роботи; <ul style="list-style-type: none"> - перевірка на академічну доброчесність; - підготовка до захисту, виготовлення постеру та презентації.

Завершуючи етап оформлення результатів дослідження у грудні, учитель має гарантувати, що кожен крок роботи відповідає високим стандартам наукової етики та самостійності.

Чек-лист № 5 «Дотримання вимог академічної доброчесності»

- перевірка коректності усіх посилань на список використаних джерел, правильність оформлення цитат;
- відсутність машинного перекладу без редагування;
- самостійність висновків;
- рівень використання ШІ (як інструменту, не автора).

Приклад робочого зошита учасника/учасниці Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України (секція «Англійська мова та англійська література»).

Типові зразки академічних формулювань англійською мовою. Додаток до учнівського зошита МАН

З досвіду роботи. Приклад програми взаємодії з учнем-дослідником в системі Малої академії наук України (секція «Англійська мова та англійська література»)

Застосування системи чек-листів дозволяє вчителю-наставнику структурувати педагогічну взаємодію, забезпечуючи ефективний науковий супровід обдарованої дитини на кожному етапі дослідження. Це дає можливість педагогу перетворити процес написання роботи на цілеспрямоване партнерство, де головним завданням є не просто контроль, а натхнення учня процесом наукового пошуку та формування у нього навичок, необхідних для майбутнього інтелектуального зростання.

Список використаних джерел:

1. Конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://man.gov.ua/contests/olympiad/konkurs-zahist-naukovo-doslidnicnikh-robot-uchniv-chleniv-man> (дата звернення 09.09.2025).
2. Полікарпова Ю.О. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні. Народна освіта: Електронне наукове фахове видання. [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870 (дата звернення 13.11.2025).
3. Решитько А.Д. Сучасні підходи до викладання англійської мови: інтерактивність та інновації. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/79/part_2/13.pdf (дата звернення 22.12.2025).
4. Matvienko, O., & Kuzmina, S. (2020). English Language Education at Ukrainian University: Interdisciplinary Aspect. Arab World English Journal: Special Issue on English in Ukrainian Context. 161-170. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2191/14_stamped%20%283%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 22.12.2025).
5. Olena Burda-Lassen. Ukrainian-To-English Folktale Corpus: Parallel Corpora Creation and Augmentation for Machine Translation in Low-Resource Languages. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://aclanthology.org/2022.amta-coco4mt.4.pdf> (дата звернення 09.09.2025).

БІНАРНІ УРОКИ МУЗЧНОГО МИСТЕЦТВА В 5-7 КЛАСАХ НУШ

Іванна МОРКОТУН,
вчитель мистецтва КЗЗСО
«Ліцей № 18 Хмельницької міської ради»

Бінарні уроки музичного мистецтва в 5-7 класах Нової української школи (НУШ) - це важливий педагогічний інструмент, який поєднує музичну освіту з іншими навчальними предметами з метою формування цілісної картини світу, розвитку кросдисциплінарних компетентностей учнів і підвищення мотивації до навчання. У перехідному віці учні 5-7 класів активно формують свій світогляд, емоційну сферу й інтелектуальні навички; тому інтеграція музики з іншими галузями знань дозволяє залучити різні канали пізнання — слухове, візуальне, кінестетичне — і створити умови для глибшого засвоєння як музичних, так і загальноосвітніх компетенцій. У вступі до даної роботи варто визначити основні завдання бінарних уроків: сприяти розвитку музично-ритмічних здібностей, пам'яті, емоційного інтелекту, творчого мислення; формувати міжпредметні зв'язки; стимулювати практичну діяльність учнів; забезпечувати диференціацію навчання відповідно до індивідуальних особливостей учнів. Такі уроки відповідають принципам НУШ — активності, навчання через дію, індивідуалізації й компетентнісного підходу — і можуть значно покращити якість музичної освіти та її роль у системі загальної середньої освіти.

Бінарний урок музичного мистецтва передбачає інтеграцію двох (або більше) навчальних предметів у межах однієї теми чи проблеми з чітко визначеними навчальними і виховними цілями. У 5–7 класах доцільними є поєднання музики з літературою, мистецтвом, історією, іноземними мовами, фізкультурою, математикою та природознавством. Приклад інтеграції з літературою дає змогу вивчати поетичні твори разом із музичними інтерпретаціями: учні аналізують зміст поезії й відповідні музичні образи, створюють вокально-поетичні композиції, вчать передавати емоційний стан через інтонацію й динаміку. Інтеграція з образотворчим мистецтвом стимулює синестетичні практики: створення ілюстрацій до музичних творів, графічних партитур, робота з кольором і формою під музичний супровід, що розвиває естетичне сприйняття та просторово-образне мислення. Історичний аспект розширює розуміння епох і стилів: через вивчення історії музики учні отримують уявлення про культурний контекст, зв'язок музичної спадщини з подіями минулого, що формує історичну пам'ять і критичне мислення.

Педагогічна цінність бінарних уроків полягає в міжпредметних компетенціях, які вони формують: здатність переносити знання й навички в інші контексти, аналізувати складні явища, творчо вирішувати завдання. Музично інтегровані проекти сприяють розвитку мовленнєвих навичок (через опис музики, рецензування, створення сценаріїв для виступів), математичного мислення (ритмічні структури, долі такту, дробі у вираженні ритму), а також цифрової грамотності (створення та обробка аудіо, робота з музичними застосунками).

Уроки, де музика діє як «міст» до інших дисциплін, роблять навчання більш осмисленим: наприклад, під час вивчення теми «Культура й мистецтво середньовіччя» на інтегрованому музично-історичному уроці учні слухають музичні зразки епохи, аналізують музичні інструменти, створюють сценічні мініатюри й обговорюють соціальний сенс музики в суспільстві тих часів.

Практична реалізація бінарних уроків вимагає ретельного планування: визначення загальної теми, чітких навчальних результатів для обох дисциплін, підбору методів і прийомів, що забезпечать інтегроване навчання. Структура уроку може включати мотиваційний вступ (аудіальний чи візуальний стимул), короткий теоретичний блок з опорою на міжпредметні поняття, практичні вправи (вокальні, ритмічні, музично-рухові, творчі завдання), рефлексію й підсумкову продуктивну діяльність — наприклад, створення мініпроєкту або презентації. Важливо забезпечити диференціацію: пропонувати завдання різного рівня складності, використовувати варіативні ролі в груповій діяльності (соліст, акомпаніатор, режисер, ілюстратор), застосовувати адаптовані матеріали для учнів з різними музичними компетенціями.

Методичні прийоми, які ефективно працюють на бінарних уроках, — це проблемне навчання, проєктні технології, інтерактивні методи (мозковий штурм, робота в парах та малих групах), підхід навчання через дію, аналіз аудіотекстів, створення власних звукових творів і використання інформаційно-комунікаційних технологій. Наприклад, проєкт «Музика та мова» (інтеграція з іноземною мовою) може включати аналіз пісень англійською мовою, переклад куплетів, роботу над артикуляцією й ритмом мови, запис вокальних вправ у цифровому середовищі та створення відеоперформансу. Проєкт «Математика ритму» (інтеграція з математикою) націлений на демонстрацію дробових співвідношень у музичних тактах: учні розв'язують задачі на складання тактів з різних дробів, порівнюють ритмічні модулі, створюють графічні моделі ритму.

Оцінювання результатів на бінарних уроках повинно бути компетентісно орієнтованим і різноманітним: поєднувати формувальне оцінювання під час виконання вправ (спостереження, коротка усна, зворотний зв'язок), сумативні форми (презентації проєктів, музичні виступи, портфоліо), самооцінку та взаємооцінювання. Використання рубрик допомагає чітко окреслити критерії успіху — музична точність, креативність, міжпредметна аргументація, відповідальність у груповій діяльності. Такі підходи мотивують учнів до вдосконалення, розвивають рефлексивні навички та вчать аналізувати власний процес навчання.

Практичні приклади бінарних уроків: урок, що поєднує музичне мистецтво й історію, щодо теми «Мелодії визвольних рухів» - учні слухають історичні пісні, аналізують їхні тексти й музичні ознаки, створюють хроніку епохи з музичними фрагментами; бінарний урок музичного й образотворчого мистецтва «Музика та колір» - учні створюють полотно або серію малюнків, що ілюструють обрану музичну композицію, пояснюють вибір кольору та композиції; урок музичного мистецтва й фізичної культури «Ритм і рух» - поєднання танцювальних вправ з ритмічними структурами, створення маленьких хореографічних етюдів. Кожен такий урок не лише розвиває музичні навички, а й сприяє формуванню міжособистісних компетенцій: вміння працювати в команді, комунікація, відповідальність, емоційна саморегуляція.

Важливим аспектом є інклюзивне навчання: бінарні уроки дають можливість адаптувати завдання під різні потреби учнів. Наприклад, для учнів з порушеннями слуху можна використовувати візуалізацію ритму, тактильні інструменти; для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату — рухові вправи з урахуванням фізичних обмежень, рольові завдання, вокальні практики з мікрофоном. Технологічні рішення — мобільні додатки для створення музики, цифрові метрономи, прості DAW (digital audio workstation) — роблять уроки більш доступними й привабливими; водночас вчителю варто звертати увагу на баланс між технікою та живим музичним досвідом, аби зберегти розвиток слухових і виконавських навичок.

Для успішного впровадження бінарних уроків педагогу необхідна співпраця з колегами: планування спільних тем, обмін ресурсами, спільна оцінка результатів. Школа як інституція має підтримувати такі ініціативи через методичні семінари, виділення годин на міжпредметні проєкти та створення матеріальної бази (інструменти, аудіотека, доступ до програмного забезпечення). Виклики, які можуть виникнути, — брак часу в розкладі, не достатній рівень підготовки вчителів до міжпредметної роботи, обмежені ресурси — потребують системного підходу й креативних рішень: використання модульних уроків, залучення батьків і громади, пошук онлайн-ресурсів та грантових можливостей.

На прикладі теми «Народна пісня і сучасний ритм» можна показати весь потенціал бінарного підходу: урок об'єднує музичну теорію (характерні мелодично-гармонічні ознаки народної пісні), літературу (аналіз текстів), хореографію (елементи народних танців), образотворче мистецтво (створення афіш для концертів) і інформатику (запис та редагування аудіо). Учні виконують фрагменти, створюють аранжування в сучасному стилі, презентують результати, оцінюють роботу в команді. Такий багатоаспектний підхід робить навчання живим, пов'язаним з реальним світом і сприяє формуванню творчої особистості.

Бінарні уроки музичного мистецтва в 5–7 класах НУШ — це ефективний шлях інтеграції музичної освіти з іншими навчальними дисциплінами, який дозволяє реалізувати компетентнісний підхід, активізувати пізнавальну діяльність учнів і сприяти всебічному розвитку особистості. Такі уроки забезпечують глибше розуміння предметного матеріалу через практичну творчість, розвивають міжпредметні навички, покращують мотивацію до навчання та формують життєві компетенції: комунікацію, співпрацю, критичне і креативне мислення. Успіх їхнього впровадження залежить від продуманого планування, між вчительською співпраці, диференційованих підходів до оцінювання та використання як традиційних, так і цифрових ресурсів. Подолання організаційних складнощів можливе через методичну підтримку школи й активну участь педагогічної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Попова, О. В., Жуков, В. П. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до організації інтегрованого навчання учнів : монографія. Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2022 - 318 с.
2. Єременко, О. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання на засадах інтегративного підходу // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021, № 6 (110). 266-274 с.
3. Кондратова, В. В., Калашнікова, О. В. Розвиток творчих здібностей учнів у процесі викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в початковій школі // Актуальні питання мистецької педагогіки. Вип. 5, 2016. 38-44 с.
4. Піц, І., Гатрич, І. Використання творів музичного мистецтва на уроках літературного читання у початковій школі // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 84, том 2, 2025. 313-316 с.
5. Чебан, А. (2025). Міжпредметна інтеграція на уроках музичного мистецтва // Інтегроване навчання на заняттях мистецтва в Новій українській школі : навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. Б. Рогової. Біла Церква : КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», 2025. 22-38 с. (Серія «НУШ-лабораторія освітян Київщини»)

ФЛОРА РІДНОГО КРАЮ В БАРВАХ ПРАПОРА: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Володимир РУДЕНКО,
вчитель географії та біології КЗЗСО «Богдановецька
гімназія Хмельницької міської ради»

Флора нашого рідного краю — це унікальний природний архів, що відображає тисячоліття еволюції. На порівняно невеликій території околиць села Богданівці зосереджено вражаюче багатство: тут зростають представники понад 100 родин та 500 родів вищих спорових і насінних рослин.

Сучасний рослинний світ нашого краю не є випадковим. Це результат довгих «мандрів» рослин, які почалися ще в часи льодовика. Наша природа збиралася по шматочках, як мозаїка, з різних куточків світу, тому зараз ми маємо унікальне поєднання кількох груп:

1. Неморальна група (лісова): справжні господарі наших лісів. Сюди належать величні дуби, буки, граби та липи. Під їхньою тінню ховаються ліщина, бруслина та перші весняні квіти — медунка й зеленчук.
2. Бореальна група (північна): «пам'ять» про холодні часи. Ці види прийшли до нас із північної тайги. Це сосна та ялина, а також ягідники чорниці, рожевий верес і папороть-орляк.
3. Понтична група (степова): мешканці сонячних схилів та колишніх безкраїх степів. До них належать срібляста ковила, золотистий горицвіт, запашна шавлія та дика степова вишня.
4. Середземноморська група (південна): наші найбільш теплолюбні гості — дерен справжній, незвична клокичка, пухнаста скумпія та висока шоломниця.

У складі флори Богданівців збереглися справжні «червонокнижні» скарби, які ми вчимо дітей знати в обличчя та оберігати:

- лілія лісова та любка дволиста — наші лісові дикі орхідеї. Вони вчать дітей терпінню, адже розцвітають лише через багато років після появи першого паростка;
- підсніжник білосніжний — символ весняного відродження. На його прикладі ми пояснюємо учням, чому важливо милуватися квіткою в лісі, а не нести її додому в букеті;

- пальчатокорінник м'ясочервоний та цибуля ведмежа (черемша) — рослини, які показують, наскільки вразливими є наші вологі луки та затінені лісові ділянки.

Наявність таких видів у Богданівцях робить нашу територію унікальною. Це наш локальний «банк пам'яті», який ми маємо передати наступним поколінням неушкодженим.

Окрім видів загальнодержавного значення, околиці Богданівців дають прихисток рослинам, які є рідкісними саме для Хмельницької області. Їхня присутність на нашій території є показником збереженості природних біотопів:

- бобівник трилистий: представник флори низинних боліт та вологих лук. Оскільки такі типи територій активно освоюються, цей вид стрімко зникає з ландшафтів області;
- валеріана висока: цінна лікарська рослина, природні популяції якої на Хмельниччині значно скоротилися через надмірне випасання худоби та розорювання прирічкових терас;
- вовче тіло болотне: специфічний вид, що росте на торф'янистих ґрунтах. Його наявність свідчить про стабільний рівень підземних вод у наших екосистемах;
- теліптерис болотний — папороть, що відіграє важливу роль у формуванні рослинного покриву перезволожених лісів. Це реліктовий вид, який є важливим об'єктом для фенологічних спостережень.

Регіональна охорона цих видів є критично важливою, адже втрата хоча б одного з них збіднює природний генофонд нашого краю та порушує цілісність місцевих фітоценозів.

Вивчення рослин рідного краю — це найкращий спосіб навчити дітей не просто милуватися природою, а справді її берегти. Особливо захоплює учнів пошук рослин, квітки яких мають кольори нашого Державного Прапора. Коли синьо-жовта символіка «оживає» в пелюстках, ботаніка перестає бути сухою наукою і створює глибокий емоційний зв'язок із рідною землею.

У довіднику представлені такі представники «синьо-жовтої» флори:

- сині: сокирки польові, вероніка дібровна, дзвоники розлогі, волошка синя, цикорій;

- жовті: звіробій звичайний, перстач гусячий, дивина скіпетровидна, жовтець їдкий, оман високий.

Довідник розрахований на учнів середнього та старшого віку, а також педагогів. Його матеріали легко інтегруються у вивчення предметів: «Пізнаємо природу» (5–6 кл.), «Біологія» (7 кл.), «Географія» (6, 8 кл.). Його можна використовувати в різних формах роботи.

Щоб перетворити вивчення ботаніки на захопливий процес пізнання рідного краю, пропонуємо впроваджувати матеріали довідника через **наступні форми роботи:**

1. Тематичні напрямки для гурткової діяльності:

- екологія рослин: дослідження впливу світла, вологості та температури на місцеві види (зокрема, явища фотоперіодизму);
- основи біогеоценології: аналіз рослинних угруповань (фітоценозів) околиць;
- прикладна ботаніка та фенологія: спостереження за циклами цвітіння та способами розповсюдження насіння.

2. Діяльнісний підхід та інтерактивні форми роботи:

- проєктна діяльність: створення мініатласів «Синьо-жовта флора моєї громади»;
- екскурсійна діяльність: використання довідника як путівника під час походів до лісу чи водойм;
- польові дослідження: робота безпосередньо на базі місцевої екологічної стежки;
- цифровізація (QR-кодування): створення інтерактивної екологічної стежки, де біля певних видів рослин встановлюються таблички з QR-кодами, що ведуть на сторінку довідника з описом цієї рослини.

3. Дослідження культурного аспекту:

- вивчення ролі рослин у традиційних українських обрядах та побуті мешканців села Богданівці (наприклад, використання верби, калини чи барвінку);
- інтерв'ю з громадою: залучення учнів до збору інформації від батьків, бабусь та дідусів про місцеві назви рослин та їхні цілющі властивості, що використовувалися в народній медицині нашого краю;

- творчі майстер-класи: проведення занять зі створення гербаріїв, флористичних колажів або «торбинок здоров'я» із сушених лікарських трав, описаних у довіднику;
- акції екологічної етики: обговорення правил збору лікарських рослин та важливості збереження раритетних видів, щоб виховати дбайливе ставлення до природи як до національного скарбу;

В основі цього довідника — власні спостереження та матеріали, зібрані тут, у Богданівцях. Це не просто список назв, а готовий помічник для вчителя. Усі описи та фотографії можна легко перетворити на цікаві картки для дітей або використовувати на уроках і гуртках.

Я щиро запрошую колег користуватися цими напрацюваннями. Вірю, що такі прості краєзнавчі уроки допоможуть нашим дітям по-справжньому полюбити природу рідного краю та відчути себе частиною своєї країни.

Для зручного доступу до повної версії посібника, додаткових ілюстрацій та детальних описів рослин скористайтеся наведеним нижче цифровим ресурсом.

Список використаних джерел:

1. Екологічний паспорт Хмельницької області. Перелік видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території області (станом на 01.01.2022 року) URL: <https://surl.li/ozteff>
2. Руденко В.В. Довідник «Флора Деражнянського району Хмельницької області». 2023. URL <https://surl.lu/gaozft>
3. Червона книга України. Рослинний світ/ за ред. Я.П. Дідуха — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 900900 с.

ЯК ФОРМУЛИ БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГУ МОТИВУЮТЬ УЧНІВ ВИВЧАТИ МАТЕМАТИКУ

Олена ШУВАРСЬКА,
вчитель математики КЗЗСО
«Ліцей № 13 Хмельницької міської ради»

Актуальність формування практичних математичних умінь і фінансової грамотності учнів визначена положеннями Державного стандарту базової середньої освіти та концепцією Нової української школи [1; 2]. Тому однією з актуальних проблем сучасної математичної освіти є недостатня мотивація учнів до вивчення предмета. Часто школярі не бачать практичного застосування формул і правил, що знижує інтерес до навчання. Водночас сучасний світ бізнесу й маркетингу функціонує виключно на основі кількісних показників, обчислень та аналітики.

У професійному середовищі для оцінювання результативності діяльності використовують **KPI (Key Performance Indicators)** — **ключові показники ефективності**. Саме вони визначають успішність бізнес-рішень, рекламних кампаній та фінансової діяльності загалом. Інтеграція таких показників у навчальний процес дає змогу продемонструвати учням практичну цінність математики та підвищити їхню мотивацію до навчання. Використання прикладних задач з елементами фінансової грамотності відповідає чинним навчальним програмам з математики та сприяє формуванню підприємницької компетентності учнів [3; 4].

Що таке KPI (Key Performance Indicators)?

KPI — це ключові показники ефективності. Кількісні метрики, які визначають успішність бізнес-рішень, рекламних кампаній та фінансової діяльності.

Інтеграція цих показників у навчання демонструє практичну цінність математики.

- Дохід (Revenue)
- Прибуток (Profit)
- Рентабельність (Margin)
- ROMI (Return on Marketing Investment)
- Конверсія (Conversion)

Словник успіху: Термінологія для учнів

Дохід

Загальна сума грошей, отримана від продажів.

Витрати

Собівартість товарів плюс операційні витрати (реклама тощо).

Прибуток

Чиста фінансова вигода (Дохід мінус Витрати).

Конверсія

Відсоток відвідувачів, які здійснили цільову дію (покупку).

Рентабельність

Показник ефективності використання ресурсів.

ROMI

Окупність маркетингових інвестицій (Return on Marketing Investment).

Крок 1: Базова фінансова арифметика

Дохід (Income)

100 покупок
x
600 грн (чек)
=
60 000 грн

Загальні витрати (Costs)

35 000 грн (собівартість)
+
5 000 грн (реклама)
=
40 000 грн

Прибуток (Profit)

60 000 грн (Дохід)
-
40 000 грн (Витрати)
=
20 000 грн

Крок 2: Показники ефективності та конверсія

Розрахунок Конверсії

$$\text{Конверсія} = \frac{\text{Покупки}}{\text{Переходи}} \times 100\%$$

$$= \frac{100}{500} \times 100\% = 20\%$$

Висновок

✓ Кожен 5-й відвідувач сайту зробив покупку.

KPI бізнесу та маркетингу як об'єкт математичного аналізу

KPI — це кількісні показники, які дозволяють оцінити ефективність роботи підприємства або маркетингової кампанії. Показники ефективності бізнесу та маркетингу (KPI), зокрема прибуток, рентабельність і ROMI, широко використовуються в сучасному маркетинг-менеджменті для прийняття управлінських рішень [5]. До найпоширеніших KPI, доступних для розуміння учнями, належать:

- дохід;
- витрати;
- прибуток;
- конверсія;
- середній чек;
- рентабельність;
- ROMI (окупність маркетингових інвестицій).

Усі ці показники мають чітке математичне підґрунтя та ґрунтуються на темах шкільного курсу математики: відсоткових обчисленнях, пропорціях, середньому арифметичному, лінійних залежностях. Таким чином, математика постає як універсальний інструмент аналізу економічних процесів.

Використання KPI як мотиваційного прийому на уроках математики

Задачі, пов'язані з бізнесом і маркетингом, дають змогу перейти від абстрактних обчислень до реальних життєвих ситуацій.

Учні працюють з поняттями, які їм знайомі: ціна, знижка, реклама, прибуток, витрати.

Практичне впровадження таких задач:

- підвищує пізнавальний інтерес;
- сприяє формуванню фінансової грамотності;
- розвиває вміння аналізувати числові дані та робити висновки;
- формує компетентності, визначені концепцією НУШ.

Приклад прикладної задачі з розрахунку KPI:

Умова задачі.

Онлайн-магазин провів рекламну кампанію в соціальних мережах. Відомо, що:

- кількість показів реклами — 10 000;
- кількість переходів на сайт — 500;
- кількість покупців — 100;
- середній чек — 600 грн;
- собівартість товарів — 35 000 грн;
- витрати на рекламу — 5 000 грн.

Необхідно обчислити основні KPI маркетингової кампанії, та оцінити її ефективність.

Розв'язання.

Дохід = кількість покупців * середній чек = 100 * 600 = 60 000 грн.

Загальні витрати = собівартість товарів + витрати на рекламу = 35 000 + 5 000 = 40 000 грн.

Прибуток = дохід - загальні витрати = 60 000 - 40 000 = 20 000 грн.

Конверсія з переходів у покупку = (кількість покупців / кількість переходів) * 100% = (100 / 500) * 100% = 20%.

Рентабельність = (прибуток / загальні витрати) * 100% = (20 000 / 40 000) * 100% = 50%.

ROMI = ((прибуток - витрати на рекламу) / витрати на рекламу) * 100% = (20 000 - 5 000) / 5 000 * 100% = 300%.

Висновок.

Отримані результати свідчать про ефективність рекламної кампанії та демонструють практичне застосування математичних обчислень у бізнесі.

Педагогічний ефект використання KPI-задач

Запропонована задача охоплює кілька тем шкільного курсу математики й демонструє їх практичну значущість. Учні усвідомлюють, що без знання відсотків, пропорцій і середніх величин неможливо оцінити ефективність реальних рішень. Такий підхід забезпечує міжпредметні зв'язки з економікою та фінансовою грамотністю й підвищує навчальну мотивацію.

Формування фінансової грамотності та вміння аналізувати числові дані є важливими складовими підготовки учнів до реального життя, що підтверджується міжнародними дослідженнями PISA [6; 7].

Висновки

KPI бізнесу та маркетингу є наочним прикладом того, що математика — це необхідний інструмент аналізу сучасного світу. Використання таких прикладів на уроках дозволяє підвищити інтерес учнів до предмета, сформуванню практичних навичок та змінити ставлення до математики як до життєво важливої науки.

Застосування задач прикладного характеру з елементами підприємництва відповідає сучасним методичним рекомендаціям МОН України та сприяє реалізації компетентнісного підходу в навчанні математики [2; 8].

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт базової середньої освіти: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898.
2. Концепція «Нова українська школа»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р.
3. Котлер Ф., Келлер К. Маркетинг менеджмент. — Київ: Хімджест, 2018.
4. Методичні рекомендації щодо формування підприємницької та фінансової компетентностей учнів / МОН України, 2021.
5. Навчальні програми з математики для 5–11 класів закладів загальної середньої освіти / МОН України.
6. Руденко В. Д. Основи підприємництва та фінансової грамотності. — Київ: Освіта, 2020.
7. Фінансова грамотність: навчальний посібник для учнів закладів загальної середньої освіти / за ред. Н. Дем'яненко. — Київ: Генеза, 2019.
8. OECD. PISA 2022 Results: Financial Literacy. — Paris: OECD Publishing, 2023
9. Картинки створені за допомогою інструмента ШІ Notebook LM

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАТФОРМ НА УРОКАХ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ

Аліна КРИКЩЮНАС,
вчитель інформатики КЗЗСО «Гімназія № 28 імені
В'ячеслава Чорновола Хмельницької міської ради»

Сьогодні кожен вчитель хотів би, щоб його урок був цікавішим, краще сприймався учнями. Саме тому в освітньому процесі дедалі активніше використовуються інтерактивні платформи для пояснення нового матеріалу, закріплення знань, перевірки результатів навчання та підвищення мотивації школярів.

Хочу поділитися платформами, які я використовую на своїх уроках для заохочення учнів до активної роботи.

Kahoot! є навчальною програмою, створеною на основі вікторин, яка допомагає зробити урок цікавішим. Платформа є безплатною. Вона поєднує навчання з елементами конкурсу, створюючи веселу атмосферу для учнів і вчителів.

Для роботи з платформою вчителю необхідно зареєструватися. Це дозволить створювати власні вікторини або використовувати розробки колег. Після цього вчитель ділиться кодом, щоб учні могли приєднатися до вікторини. Під час проходження гри відображається таблиця лідерів. Наприкінці змагання з'являється подіум з переможцями.

Зверніть увагу, що у Kahoot! у безплатній версії передбачені певні обмеження. Користувач може створити лише обмежену кількість вікторин, а також не всі шаблони, типи запитань і розширені функції доступні без оформлення платної підписки.

Ділюся з вами своєю розробкою, яку створила для використання на уроці.

- 7 клас, тема «Графічне програмування», вікторина «Модуль Pygame»: <https://surl.li/jxygnc>

Wordwall - платформа, за допомогою якої вчителі можуть створювати цікаві та інтерактивні вправи для навчального процесу. За допомогою Wordwall можна розробляти завдання для друку, наприклад тести. Вчителі можуть обирати з великої кількості шаблонів, проте у безплатній версії доступно лише шість шаблонів. Створені інтерактивні ігри можна легко проходити з будь-якого пристрою: комп'ютера, планшета, смартфона.

Ділюся з вами інтерактивними вправами, створеними на платформі 'Wordwall. Завдання можна використовувати під час уроку, для закріплення матеріалу або як домашню роботу.

- 5 клас, тема «Створюємо документ»: <https://surl.lt/qsnefi>
- 5 клас, тема «Алгоритми та програми», анаграма «Алгоритми.Основи Scratch»: <https://surl.li/hljmho>

Canva - це платформа, що допомагає створювати цікаві презентації, плакати, роздатковий матеріал та різноманітні інтерактивні вправи. Вона є легкою для вчителів і не потребує спеціальних навичок у графічному дизайні. Canva має велику кількість вбудованих готових макетів, які легко створювати. Завдяки Canva вчителі можуть створювати презентації, що робить урок цікавішим та значно полегшує сприйняття нового матеріалу.

Приклади власних розробок з інформатики, створених на цій платформі: інтерактивні вікторини, дидактичні ігри, тренувальні вправи й різноманітні навчальні завдання. Усі вони допомагають зробити уроки сучасними, динамічними та змістовними. Варто зазначити, що подібні вікторини та інтерактивні завдання можна розробляти не лише з інформатики. Цей формат чудово підходить і для інших навчальних предметів — математики, історії, біології, географії, української мови та літератури, іноземних мов тощо.

Буду рада, якщо мої напрацювання стануть для вас джерелом ідей та натхнення у створенні власних освітніх матеріалів. <https://surl.li/qdcpfq>

- 5 клас, тема «Вивчаємо основи», інтерактивна вправа «Пристрої комп'ютера»: <https://surl.lu/wpvskd>
- 5 клас, тема «Користуємось Інтернетом», інтерактивна вправа «Безпека в Інтернеті»: <https://surl.lt/qrcaie>

LearningApps - безплатна онлайн-платформа для створення інтерактивних навчальних вправ. Вона дозволяє вчителям швидко розробляти завдання різного типу та використовувати їх під час уроків або для дистанційного навчання. Основними можливостями платформи є: створення вправ на основі готових шаблонів, використання вже готових створених вправ.

Нижче подаю приклади власних напрацювань на платформі LearningApps. Завдяки таким вправам учні можуть активно залучатися до навчального процесу, перевіряти свої знання у цікавій формі.

Для того щоб вчитель міг працювати на даній платформі, йому потрібно зареєструватися, обрати шаблон вправ, чи використати вже готові завдання, поділитися посиланням з учнями.

- 5 клас, тема «Алгоритми та програми», гра «Вікно графічного редактора Scratch»: <https://surl.li/dzhdpq>
- 6 клас, тема «Алгоритми та програми. Ігрові проекти», гра «Знайди слово»: <https://surl.lt/zofycs>

Використання сучасних технологій навчання відіграє важливу роль у розвитку освіти, адже робить навчання більш інтерактивним, гнучким та захопливим. За допомогою різних інструментів та методів вони допомагають учням краще засвоювати знання у цікавий спосіб. З розвитком технологій ми можемо очікувати, що ці платформи відіграють важливу роль у формуванні освіти.

Також варто зазначити, що інтерактивні технології не замінять вчителя на уроці, але стануть його надійним помічником у створенні цікавого сучасного уроку.

Використання інтерактивних завдань на уроках покращує ефективність навчання. Сприяють активній участі учнів, формують інтерес до предмета, розвивають цифрову грамотність та створюють позитивну атмосферу співпраці.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки в Україні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 70, № 2. С. 1–26.
2. Генсерук Ю. С. Цифрова грамотність вчителя як складник його професійної компетентності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2019. № 1. С. 8–15.
3. Гураль Л. С. Використання інтерактивних платформ у процесі навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 34. Т. 1. С. 156–159.
4. Комар О. А. Інтерактивні технології – технології співпраці / О. А. Комар // *Початкова школа*. – 2004. – № 9. – С. 5–7.
5. Сабліна М. Інтерактивне середовище LearningApps як інструмент викладу теоретичного матеріалу в процесі фахової підготовки студентів // *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. – 2017. – № 3. – С. 288–294.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Любов КОВАЛЬ,
вихователь ХЗДО № 34 «Тополька»
Хмельницької міської ради

Освітній процес в закладі дошкільної освіти є цілісною системою, яка поєднує в собі розвиток, виховання та навчання здобувачів освіти через різні види діяльності. Це особлива взаємодія всіх учасників, спрямована на формування ключових та предметних компетентностей дошкільників, визначених державним стандартом, а саме Базовим компонентом дошкільної освіти України.

В умовах сьогодення освітній процес потребує створення безпечного та розвивального середовища, яке спрямоване на всебічний і гармонійний розвиток особистості дитини, її психологічну підтримку, збереження та зміцнення ментального здоров'я, а також використання інтерактивних методів, прийомів роботи.

Ефективним засобом організації освітньої діяльності з дітьми дошкільного віку є використання методу інтелект-карт, або ментальних карт, які є структурованою логічною схемою змістовно-процесуальних аспектів вивчення певної теми. Ці карти дають змогу розглядати конкретне поняття в його міжсистемних зв'язках, подаючи їх наочними та очевидними.

Засновником методу інтелектуальних карт є британський психолог Тоні Бьюзен, відомий розробкою методик запам'ятовування та організації мислення. У 1974 році він представив книгу «Інтелект-карти», де пояснив революційний потенціал цього інструменту, який, за умови доцільного використання, здатен значно змінити життя людини. Учений наголосив на їх цінності у процесах обробки інформації, генерації ідей, покращення пам'яті та підвищення загальної ефективності діяльності. Карти також слугують корисним засобом для тренування мозку та розвитку творчого мислення.

Інтелектуальні карти – це візуальний інструмент для структуризації ідей, завдань та інформації навколо центральної теми, що зображується у вигляді деревоподібної схеми з гілками, які представляють асоціації та підтеми. Вони допомагають ефективно запам'ятовувати, генерувати нові ідеї та бачити взаємозв'язки між різними частинами інформації, використовуючи ліву (логіка, текст) та праву (кольори, образи) півкулі мозку.

Я використовую інтелект-карти не лише на заняттях, але й в повсякденному житті, сприяючи формуванню різних компетентностей дітей дошкільного віку відповідно до розділів освітньої програми.

Систематичне використання даних карт в освітньому процесі демонструє позитивні результати: в дітей покращується зв'язне мовлення, активно поповнюється словниковий запас, вони навчаються послідовно викладати власні думки, розповідати про події з навколишнього життя. Я відзначила позитивний вплив на підвищення пізнавальної активності, розвиток логічного мислення, уяви та пам'яті.

Створюючи інтелектуальну карту, виконую чітку послідовність кроків, спрямованих на візуалізацію певної теми. Основними етапами цього процесу є:

- визначення теми;
- генерація ключових понять, пов'язаних з нею;
- розширення та доповнення ключових понять допоміжною інформацією;
- встановлення взаємозв'язків між різними елементами за допомогою ліній або стрілок;
- додавання сполучних слів, які пояснюють характер взаємозв'язку між різними поняттями;
- уточнення та доопрацювання.

Наприклад, до інтегрованого заняття («Дитина в соціумі» + «Дитина в природному довкіллі» + «Дитина у світі культури») на тему «Хліб усьому голова» мною була створена інтелектуальна карта за допомогою онлайн-сервісу Canva, центральною ідеєю якої було «Хліб та хлібобулочні вироби». Підтемами були: види, інгредієнти для приготування, процес виробництва, культурне значення, харчова цінність, використання. До підтем я дібрала ще допоміжні поняття, які повноцінно допомагали висвітлити дану тему.

Працюючи з дітьми старшого дошкільного віку, я не лише використовую готові, створені мною інтелектуальні карти, а й активно долучаю до цього процесу дітей. Під час проведення освітніх тижнів спільне створення таких карт допомагає краще засвоїти дошкільникам пропонуваній матеріал, розширити та узагальнити їх знання, сприяє активному спілкуванню між дітьми та дорослими, швидкому пригадуванню навчального матеріалу, над яким ми працювали упродовж певного періоду.

Для створення інтелектуальної карти я пропоную дітям заздалегідь приготовані картинки, які ми обговорюємо та разом розміщуємо на папері, створюючи колаж до певної теми. В ході обговорення, дошкільники пропонують власні ідеї, використовуючи життєвий досвід, встановлюють зв'язки між картинками, розміщуючи їх навколо центральної теми, домальовують схематичні малюнки та піктограми.

Над створенням інтелектуальної карти разом з дітьми ми можемо працювати як на одному занятті, так і протягом певного періоду часу, поступово доповнюючи її в міру того, як вони засвоюють нові знання, тому наші карти зазвичай розширюються та доповнюються малюнками та ілюстраціями поступово.

Інформацію на інтелект-карті ми розташовуємо у вигляді деревоподібної схеми з картинок, малюнків і написів. З урахуванням того, що в дітей старшого дошкільного віку переважає наочно-образний тип мислення, інформація, представлена в такому вигляді, краще їм запам'ятовується.

Ще однією відмінною особливістю інтелект-карт є можливість їх інтеграції: з'єднання в одній карті змісту різних тем. Така інтеграція забезпечує цілісне сприйняття дітьми навколишнього світу.

Важливою характеристикою інтелект-карт є їхня здатність до розширення й деталізації. Завдяки принципу руху від загального до конкретного, вони дозволяють регулярно наповнювати карту новою інформацією, виходячи за попередні межі, та додавати більш детальний зміст.

Я відзначила, що головною перевагою інтелект-карт в освітньому процесі з дітьми старшого дошкільного віку є мотивація до діяльності. Для створення карти дошкільникам доводиться звертатися до різних джерел інформації, проявляти активність, ініціативність, творчість, вміння домовлятися і працювати в команді, об'єднаній однією метою.

Отже, використання інтелект-карт в освітньому процесі закладів дошкільної освіти дає позитивний результат. Використання цього методу робить навчання більш цікавим і творчим, розвиває креативність і особистісні якості дітей, полегшує адаптацію дітей до навчання в умовах Нової української школи.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнеева О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021. URL:: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20dos_hkilnoyi%20osvity.pdf
2. Б'юзен Тоні. Мапа думок. Докладний посібник із вивчення і застосування найпотужнішого інструмента мислення у світі / Тоні Б'юзен; переклад з англ. Олени Замойської. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 224 с.
3. Гавриш Н. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. 2021. № 3. С. 3-8.
4. Гавриш Н. Інтегровані заняття: Методика проведення. Київ: Шкільний світ, 2007. 128 с.

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Ольга ЛОПАТИНА,
вихователь ХЗДО № 34 «Тополька»
Хмельницької міської ради

У розробці особистісно орієнтованої системи навчання та виховання ключовим є принцип поваги до індивідуальності кожної дитини. Головна мета полягає у створенні умов для всебічного та гармонійного розвитку дитини, виявлення рівня пізнавальної активності, творчих здібностей і сформованих навичок.

Завдання педагога у межах такої системи полягає у створенні освітнього та виховного середовища, яке сприятиме максимальному розкриттю талантів дитини й мотивуватиме її до саморозвитку. Одним із найефективніших методів досягнення цих цілей є впровадження методик комплексної казкотерапії в освітній процес. Казкотерапія, як і будь-яка інша терапевтична практика, націлена на створення таких умов для психологічної та педагогічної роботи, за яких дитина зможе подолати перешкоди та труднощі у самовираженні.

Поєднуючи різноманітні терапевтичні засоби — драматизацію, малювання, ліплення, співи, танці — казкотерапія відкриває перед дитиною широку палітру засобів для самовираження і презентації власного внутрішнього світу та можливостей. Це не директивний метод, який надає дитині свободу творчого самовираження, педагог у цьому процесі виконує роль одночасно й організатора, і учасника взаємодії. Відсутність строгих правил поведінки та заохочення до імпровізації формують сприятливі умови для прояву внутрішніх переживань, емоційної гармонізації та зменшення рівня тривожності. Таким чином, казкотерапія сприяє не лише всебічному розвитку дитини, але й підтримці її емоційного добробуту.

Для досягнення необхідного терапевтичного ефекту при роботі з казкою важливо дотримуватись кількох ключових принципів.

Перш за все, це принцип усвідомленості, який передбачає акцентування на розумінні причинно-наслідкових зв'язків у розвитку сюжету, а також аналізі ролі кожного персонажа у подіях. Другим є принцип множинності, що спрямований на усвідомлення багатозначності одного і того ж явища чи ситуації. Нарешті, принцип зв'язку з реальністю наголошує на розумінні того, що будь-яка казкова ситуація несе певний життєвий урок.

Казкотерапія являє собою систему набуття життєвого досвіду, формування соціальної адаптації, розвитку інтуїції і творчих здібностей, де головна мета казкотерапії – трансформація негативних образів у позитивні, адже створення душевного спокою та гармонії в роботі нервової системи сприяє загальному оздоровленню людини. У казках діти не сприймають реальний світ безпосередньо, натомість вони передають те враження, яке цей світ залишає в їхній свідомості, іншими словами, через казкові образи діти відображають свій внутрішній світ, знаходячи аналогії у зовнішньому середовищі та будуючи на їх основі метафори. Саме метафорами користується наша психіка, що є проявом діяльності правої півкулі мозку.

Діти у віці трьох-чотирьох років часто обирають героями своїх казок іграшки, маленьких чоловічків чи звірів, у віці чотирьох — шести років їхня увага звертається до образів із класичних казок, таких як феї чи принцеси, а вже у шість-сім років створені персонажі стають більш схожими на самих дітей. Занурюючись у казковий світ, як діти, так і дорослі відкривають нові грані свого потенціалу, знаходять сили для творчої реалізації. Це може надихнути на малювання, ліплення з пластиліну чи створення паперових героїв.

Таким чином, казкотерапія є педагогічним, психологічним, безпечним і ефективним інструментом для взаємодії з дітьми. Саме через казки, або під їх впливом, формується життєвий сценарій особистості, завдяки якому можна переосмислити свій досвід, трансформувати внутрішній і зовнішній світ та змоделювати щасливе майбутнє. У процесі слухання, складання та обговорення казок у дітей розвиваються фантазія та креативність – важливі навички для успішного життя, а також опанування навичок пошуку й прийняття рішень.

Щоб казка чи історія мала позитивний вплив і могла допомогти, слід дотримуватися декількох важливих правил при її створенні. Перше, що потрібно зробити, — це вигадати персонажа, який буде близький дитині за статтю та віком, рисами характеру і загальною поведінкою. Потім слід описати життя цього героя у такий спосіб, щоб дитина могла ненав'язливо побачити у ньому схожість із собою, але без прямого акценту на цьому.

Другий важливий момент — сюжет казки має включати ситуацію, яка певною мірою схожа на дитячі проблеми, проте головне — уникати прямої аналогії, щоб не викликати у дитини відчуття тиску чи незручності. Третє правило полягає в тому, що казка повинна пропонувати нові можливості й перспективи. Завдяки їй дитина зможе побачити інший шлях розв'язання своєї проблеми або знайти новий підхід до ситуації. Ще однією основною вимогою є забезпечення чіткої структури сюжету. У ньому мають бути елементи класичної послідовності: вступ, розгортання проблемної ситуації, кульмінація, розв'язка та висновок або мораль.

Казки, створені самими дітьми, є надзвичайно корисним інструментом, адже вони не тільки відображають внутрішній світ дитини та актуальні для неї проблеми, але й сприяють подоланню життєвих складнощів. Дослідження показують, що цей процес позитивно впливає на емоційний стан малят: вони стають більш психологічно стійкими й краще долають труднощі. Створену казку можна просто прочитати без подальшого обговорення, що дозволить дитині самостійно осмислити почуте, це дає можливість дитині обробити отриману інформацію на підсвідомому рівні. Казку також можна намалювати або інсценізувати за допомогою ляльок чи фігурок у пісочниці, що сприятиме глибшому сприйняттю її змісту та морального посилу.

Отже, основні напрями казкотерапії, що впливають на всебічний розвиток дошкільників можна визначити так:

1. Психологічний вплив та терапія. Казкотерапія допомагає дітям долати страхи, знижувати рівень тривожності та формувати здорову самооцінку. Завдяки казковим сюжетам дитина вчиться аналізувати себе та шукати способи вирішення конфліктів у безпечній та ненав'язливій формі.
2. Розвиток емоційної сфери. Практика сприяє освоєнню навичок усвідомлення та управління власними емоціями, а також формуванню емпатії та розуміння почуттів інших.
3. Пізнавальний і мовленнєвий розвиток. Робота з казками збагачує словниковий запас, стимулює розвиток зв'язного мовлення, пам'яті, логічного мислення та творчої уяви.
4. Соціалізація. Через інсценування казкових історій діти навчаються ефективно взаємодіяти з оточенням, засвоюють моральні норми та основні правила спілкування.
5. Таким чином, казкотерапія виступає дієвим інструментом комплексного всебічного впливу на розвиток дитини.

Список використаних джерел:

1. Герук М. В. Казкотерапія в розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку. РВЦ МEGУ ім. акад. Степана Дем'янчука. 2020. Вип. 2 (14). 31–37 с.
2. Коваленко О. М., Ємець А. А. Навчаємо дошкільників переказувати. Харків. Основа. 2018. 265-272 с.
3. Лисенкова І. Аналіз проблеми розвитку емоційної сфери дітей у психолого-педагогічній літературі. Психологічні науки. 2018. № 1(9). 139–150 с.
4. Лавренова М. В. Казка як ефективний засіб збагачення морального досвіду дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти. Мукачево. 2017. 75–77 с.
5. Хараджи М. В. Казкотерапія як один з методів корекційно-розвивальної роботи. Інноваційні арттерапевтичні технології. Переяслав-Хмельницький. 2019. 56-61 с.

КАЗКОТЕРАПІЯ В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНЯТАМИ: ВЛАСНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ НА ФАРТУХУ, ПАННО, КАПЕЛЮСІ Й РУКАВИЧЦІ

Ірина ПИЩЕНЮК,
вихователь ХЗДО № 23 «Вогник»
Хмельницької міської ради

Працюючи з дошкільнятами, я дедалі частіше переконуюся, що для сучасної дитини важливо не лише навчання, а передусім — емоційна безпека, прийняття та можливість бути почутою дорослими. Діти приходять у заклад дошкільної освіти з різним життєвим досвідом, настроєм, рівнем тривожності, і далеко не завжди можуть словами пояснити свій стан. Саме тому у своїй педагогічній діяльності я активно використовую казкотерапію як м'який, природний і водночас ефективний засіб роботи з емоційною сферою дитини.

Казкотерапія як частина щоденної педагогічної практики

Дошкільний вік є надзвичайно важливим етапом становлення особистості дитини. Саме в цей період закладаються основи емоційної чутливості, моральних уявлень, уміння спілкуватися з іншими та розуміти себе. У сучасному закладі дошкільної освіти педагог дедалі частіше постають перед емоційними труднощами дітей: тривожністю, замкнутістю, агресією, невмінням висловлювати почуття. Одним із найбільш м'яких, природних і водночас ефективних методів виховання дошкільників, на мою думку, є казкотерапія.

У професійній діяльності я не відокремлюю казкотерапію як разову методику. Вона органічно вплітається у щоденне життя групи: ранкові зустрічі, заняття, індивідуальну роботу, моменти адаптації та вирішення конфліктних ситуацій.

Головним принципом для мене є не «правильна» казка, а щире проживання сюжету разом із дітьми. Я не намагаюся навчати моралі, натомість створюю умови, у яких дитина сама доходить до висновків через образ героя.

Казка для дитини — це не просто вигадана історія. Це спосіб пізнання світу, у якому вона живе, і світу, який живе в ній самій. Через казкові образи дитина навчається розрізняти добро і зло, співпереживати, приймати рішення, справлятися зі страхами та труднощами.

Виховний потенціал казки

У процесі казкотерапії формуються:

- моральні якості (доброта, чесність, співчуття);
- емоційний інтелект;
- уміння розуміти й виражати почуття;
- навички спілкування;
- впевненість у собі.

Казкотерапія — це метод психолого-педагогічного впливу, який ґрунтується на використанні казки як особливого символічного простору. У цьому просторі дитина може безпечно прожити різні життєві ситуації, не відчуваючи тиску чи осуду.

На мою думку, головна перевага казкотерапії полягає в тому, що вона не нав'язує дитині готових істин. Казка не говорить прямо: «так правильно, а так — ні». Вона дозволяє дитині самій дійти висновків, проживаючи історію разом із героєм.

З власних педагогічних спостережень можу сказати, що діти, які регулярно залучаються до казкотерапевтичної діяльності, легше йдуть на контакт, краще розуміють емоції інших та швидше знаходять вихід зі складних ситуацій.

Нетрадиційні форми казкотерапії у вихованні дошкільників

Ефективність казкотерапії значною мірою залежить від форми її подачі. Саме тому у своїй роботі я надаю перевагу нетрадиційним формам, які активізують дитину та роблять її співтворцем казки.

У казкотерапії дорослий не виступає в ролі судді чи наставника. Його завдання — бути уважним слухачем і м'яким супутником дитини в казковому світі. Я переконана, що важливо приймати будь-які дитячі відповіді, не виправляти їх і не нав'язувати власних інтерпретацій.

У процесі роботи з дошкільниками я переконалася, що казкотерапія стає справді дієвим методом виховання тоді, коли дитина має можливість не лише слухати казку, а й активно взаємодіяти з нею.

У своїй педагогічній практиці я використовую нетрадиційні форми казкотерапії, такі як казка на фартуху, на панно, на капелюсі та на рукавичці.

На власному досвіді переконалася: коли казка виходить за межі книги й «оживає» на фартусі, на панно, капелюсі чи рукавичці, вона стає для дитини зрозумілою мовою спілкування, способом висловити почуття та знайти внутрішню опору.

Казка на фартуху: жива історія поруч із дитиною

Казка на фартуху стала для мене справжнім відкриттям у роботі з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку. Фартух з кишнями та змінними персонажами дозволяє педагогу бути максимально близьким до дитини — і фізично, і емоційно.

У період адаптації я часто використовую прості авторські казки про маленьких тваринок, які сумують, бояться або шукають друзів. Під час розповіді я повільно дістаю персонажів із кишень фартуха, дозволяю дітям торкатися їх, обирати, хто з'явиться наступним.

Помітила, що діти, які ще не готові до словесного контакту, активно реагують саме на фартух: підходять ближче, спостерігають, усміхаються. Через деякий час вони починають відповідати на запитання героя або навіть «підказувати», що йому робити.

Казка на фартуху є для мене однією з найбільш доступних і водночас емоційно теплих форм роботи. Фартух із казковими персонажами відразу привертає увагу дітей і створює атмосферу очікування дива. Я помітила, що в цей момент між дорослим і дитиною встановлюється особливий контакт — довірливий і спокійний.

Коли дитина бере участь у розміщенні персонажів на фартуху, вона не просто виконує дію, а проживає її емоційно. На мою думку, саме така форма подачі казки допомагає дітям легше засвоювати моральні норми, адже вони не подаються у вигляді повчань, а відкриваються через вчинки героїв.

Казка на фартуху — один із моїх улюблених методів. Фартух з кишнями, липучками або гудзиками дозволяє швидко змінювати сюжет, вводити нових персонажів і залучати дітей до активної участі.

З власного досвіду

Під час адаптаційного періоду в молодшій групі я використовувала казку «Загублене кошеня». Діти по черзі діставали персонажів із кишень фартуха, допомагали кошеняті знайти маму, обговорювали, що воно відчуває. Діти, які раніше плакали при розставанні з батьками, починали співпереживати герою, а згодом — говорити про власні почуття.

Фартух-казка знімає напругу, створює атмосферу довіри та допомагає дитині «проговорити» свої переживання через образ героя.

Фартух створює ефект «живої казки», допомагає дитині зосередитись та зменшує рівень тривожності.

Казка на панно: спільна дія та соціальний досвід

Панно з казковими персонажами я використовую переважно в роботі з середніми та старшими дошкільнятами. Цей формат дає можливість не лише слухати, а й активно творити сюжет разом.

Практичний приклад

Під час колективного складання казки діти самостійно обирають героїв, розміщують їх на панно, пропонують розвиток подій.

Часто виникають ситуації, коли кілька дітей хочуть «керувати» сюжетом. Я не втручаюся одразу, а спостерігаю, як вони домовляються між собою.

Мій педагогічний висновок

Казка на панно стає безпечним простором для формування соціальних навичок: уміння слухати, поступатися, аргументувати свою думку. Діти проживають ці ситуації природно, без повчань.

Казка на панно є більш зосередженою та глибокою формою казкотерапії. Вона дозволяє дитині бачити сюжет перед собою і водночас впливати на нього. Коли дошкільник пересуває персонажів, змінює їхнє місце або додає нові елементи, він ніби вчиться осмислювати ситуацію та шукати власні рішення.

З власних спостережень можу сказати, що панно заспокоює дітей. Вони діють повільніше, уважніше, обдумують свої кроки. На мій погляд, ця форма особливо цінна для формування вміння робити вибір і розуміти наслідки своїх дій

Панно з фетру та тканини я використовую переважно в середній і старшій групах. Це зручний формат для групової роботи, розвитку мовлення та соціальних навичок.

Практичний приклад

Під час роботи з казкою «Ріпка» я пропонувала дітям змінити сюжет:

- А що було б, якби мишка не прийшла?
- Хто ще міг допомогти?

Діти самостійно обирали персонажів, розміщували їх на панно, домовлялися між собою. У процесі виникали суперечки, які ми разом вчилися вирішувати.

Казка на панно — це не лише терапія, а й модель соціальних відносин, де діти вчаться співпраці, відповідальності та взаємодопомоги.

Казка на капелюсі як ключ до емоцій

Капелюх із казковими елементами я використовую як своєрідний «емоційний вхід» у заняття або бесіду. Його поява завжди викликає подив і щирий інтерес.

Одного разу я використала капелюх із маленькою фігуркою зайчика, який «боявся залишатися сам». Діти почали активно ділитися власними переживаннями, навіть ті, хто зазвичай мовчав. Зайчик став для них образом, через який можна було без страху говорити про себе.

Капелюх дозволяє педагогу швидко змінити атмосферу, зняти напругу та залучити дітей до щирого діалогу.

Казка на капелюсі відкриває простір для творчості й фантазії. Одягаючи капелюх, дитина ніби входить у нову роль, що дозволяє їй бути сміливішою у висловлюваннях. Я неодноразово помічала, як сором'язливі діти, які зазвичай мовчать, починають активно вигадувати історії, коли опиняються в цій ролі.

На мою думку, казка на капелюсі допомагає дитині зрозуміти, що її думки та ідеї є важливими. Тут немає правильних або неправильних відповідей — є лише творчий пошук, який сприяє розвитку мовлення, уяви та впевненості в собі.

Капелюх із прикріпленими героями або предметами викликає у дітей щире здивування і зацікавлення. Я часто використовую його як мотиваційний елемент на початку заняття.

Казка на рукавиці

Казка на рукавиці є найбільш емоційно близькою формою казкотерапії. Персонажі, які розміщуються на пальцях, сприймаються дитиною як щось дуже особисте. Водночас це дає змогу говорити про складні почуття не прямо, а через образ героя.

Я вважаю, що саме ця форма роботи є особливо корисною для дітей із підвищеною тривожністю або мовленнєвими труднощами. Рухи пальців активізують мовлення, а сама рукавиця створює відчуття захищеності.

Рукавична казка особливо ефективна в індивідуальній та підгруповій роботі. Герой на руці педагога стає «другом», «посередником» між дорослим і дитиною.

З дитиною, яка проявляла агресивну поведінку, ми працювали через бджілку, яка прилетіла на квіточку. Бджілка «сердилась», «ображалась», «мирилась». Дитина вчилася називати емоції та шукати прийнятні способи їх вираження.

Загальні висновки з власного досвіду

Підсумовуючи, можна зазначити, що кожна з розглянутих форм казкотерапії має своє особливе значення. Казка на фартуху створює емоційний контакт, казка на панно допомагає осмислювати події, казка на капелюсі розвиває фантазію та сміливість, а казка на рукавиці сприяє прийняттю власних почуттів.

Я переконана, що використання цих форм у комплексі робить процес виховання дошкільників м'яким, ненав'язливим і водночас глибоким, адже дитина вчиться не через зауваження, а через власний досвід, прожитий у казковому просторі.

Казкотерапія як метод виховання дошкільників є ефективним, гуманним і природним способом впливу на розвиток дитини. Вона допомагає формувати гармонійну особистість, здатну розуміти себе й інших.

Казка — це мова, якою дитина говорить про свій внутрішній світ. Завдання дорослого — навчитися чути цю мову й підтримувати дитину на шляху її особистісного зростання.

На мій погляд, головне — не ідеальна атрибутика, а щирість педагога, його готовність слухати й проживати казку разом із дітьми.

У своїй практиці я переконалася, що саме через казку дитина найкраще відкривається світові. Фартух, панно, капелюх і рукавиця — це не просто атрибути, а місток до дитячого серця, який дозволяє педагогові бути поруч, чути й підтримувати.

У казкотерапії дорослий не виступає в ролі судді чи наставника. Його завдання — бути уважним слухачем і м'яким супутником дитини в казковому світі. Я вважаю, що важливо приймати будь-які дитячі відповіді, не виправляти їх і не нав'язувати власних інтерпретацій.

На основі власного педагогічного досвіду можу стверджувати, що казкотерапія в різних формах є ефективним засобом підтримки емоційного благополуччя дошкільників. Фартух, панно, капелюх і рукавиця — це не просто наочність, а живі інструменти взаємодії, які допомагають дитині відчути себе почутою й прийнятою.

Для мене казкотерапія — це насамперед спосіб бути поруч із дитиною, розділити її переживання та допомогти знайти внутрішню рівновагу.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання : науково-методичні засади. Київ : Либідь, 2018. 272 с.
2. Гнезділова О. В. Казкотерапія як метод психолого-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку. Київ : Освіта, 2020. 112 с.
3. Кононко О. Л. Дитина в сучасному соціумі : психолого-педагогічний супровід. Київ : Світич, 2020. 256 с.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Харків : Школа, 2019. 384 с. 7. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / за ред. Н. М. Бібік. — Київ: Освіта, 2021.
5. Шульга Т. І. Емоційний розвиток дошкільника засобами казки. Харків: Ранок, 2019. 144 с.
6. Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо організації освітнього процесу в 2024/2025 навчальному році у закладах дошкільної освіти <https://mon.gov.ua/npa/shchodo-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu-v-20242025-navchalnomu-rotsi-u-zakladakh-doshkilnoi-osvity>

АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗВУКА [Ш] У ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗАСОБАМИ МНЕМОТЕХНІКИ

Тетяна НІКОЛАЙЧУК,
вчитель-логопед ХЗДО №52 «Золотий півник»
Хмельницької міської ради

Правильне мовлення є однією з передумов гармонійного розвитку дитини. Серед вихованців дошкільного віку окрему увагу привертають діти з порушеннями мовлення та, на жаль, їхня кількість з року в рік зростає. Практичний досвід роботи з дошкільниками знову доводить: без своєчасної та фахової допомоги мовленнєві труднощі не зникають самі по собі. Вони поступово впливають на емоційний стан дитини, формують невпевненість у спілкуванні, небажання висловлюватися, а згодом можуть ускладнити навчання в школі. Зокрема, йдеться про можливі ризики виникнення дисграфії та дислексії, а також труднощі соціальної адаптації.

Багаторічна практика підтверджує, що саме успішна та ефективна корекція порушень мовленнєвого розвитку можлива за умови раннього виявлення проблеми, її чіткої діагностики та системної, послідовно організованої корекційно-розвиткової роботи. У цьому процесі доцільно використовувати різноманітні ефективні методи, зокрема прийоми мнемотехніки, які допомагають дітям краще засвоювати матеріал, активізують мовлення та підтримують інтерес до занять. Свій досвід я узагальнила у посібнику «Автоматизація звука [Ш] у дітей з мовленнєвими порушеннями засобами мнемотехніки» .

Метою методичних розробок є:

- розвиток фонематичного слуху;
- автоматизація звука у складах і словах;
- автоматизація звука у словосполученнях та реченнях;
- автоматизація звука у віршах, римівках та скоромовках;
- розвиток зорової та слухової пам'яті;
- розвиток уваги;
- розвиток логічного мислення;
- збагачення словникового запасу;

- розвиток лексико-граматичної сторони мовлення;
- розвиток зв'язного мовлення;
- розвиток розумової активності у дітей, кмітливості, спостережливості, вміння порівнювати, виділяти істотні ознаки;
- виховування бажання говорити правильно.

Використання мнемотехніки зараз стає дедалі актуальнішим. Мнемотехніка – система різних прийомів, що полегшують запам'ятовування, збільшують обсяг пам'яті шляхом утворення додаткових асоціацій. Мнемонічні прийоми – це простий і водночас дієвий спосіб допомогти дітям краще засвоювати матеріал. Вони підходять майже для будь-якої теми — від правил правопису до природничих понять. Якщо тема складна або інформації занадто багато, варто спробувати створити власну мнемоніку. Навіть проста рима, фраза чи образ можуть значно полегшити запам'ятовування й зробити навчання менш напруженим. Основний «секрет» мнемотехніки дуже простий і добре відомий: коли дитина у своїй уяві з'єднує кілька зорових образів, мозок фіксує цей взаємозв'язок. І надалі при нагадуванні за одним з образів цієї асоціації мозок відтворює всі раніше з'єднані образи.

Психологічною основою запам'ятовування є образне кодування інформації. Якщо звертатись до мозку «його мовою» – він виконає будь-які наші команди, наприклад, команду «запам'ятати». Принцип дії мнемоніки доволі простий: вона спирається на природні можливості мозку – ті механізми, які вже є для нього зрозумілими, звичними й цікавими. По-перше, це візуалізація, тобто перетворення інформації на яскраві образи, які легше утримувати в пам'яті. По-друге, асоціації – встановлення зв'язків між новими знаннями та тим, що вже зберігається в нашому досвіді. Також важливу роль відіграє логіка, а саме побудова послідовних ланцюгів інформації, що допомагають відтворювати її крок за кроком. І нарешті, варто відзначити емоції. Надання процесу запам'ятовування яскравості та емоційного забарвлення, що значно підсилює ефект.

Я впевнена, що мнемотехніка є ефективним допоміжним методом корекційно-розвиткової роботи. Вона складається з декількох десятків розумових операцій, завдяки яким вдається «налагодити контакт» з мозком і взяти під свідомий контроль деякі його функції, зокрема функцію запам'ятовування. Використовуючи цю технологію в роботі з дітьми, які мають мовленнєві порушення, спостерігається позитивна динаміка. Використання прийомів мнемотехніки сприяє розширенню обсягу пам'яті та кращому засвоєнню матеріалу. Такий результат досягається завдяки створенню асоціативних зв'язків.

Абстрактні поняття й факти стають для дитини зрозумілишими, адже перетворюються на конкретні образи – візуальні, слухові або кінестетичні. Саме через образне сприйняття інформація легше запам'ятовується й довше зберігається в пам'яті.

У процесі роботи з дітьми я переконалася, що більшості з них складно запам'ятовувати слова з незрозумілим або абстрактним для них значенням. Якщо матеріал механічно вивчений, без осмислення, він звичайно швидко забувається – іноді вже за декілька днів.

Щоб запам'ятовування було міцним і природним, слово необхідно наповнити змістом. У цьому допомагають прийоми мнемотехніки: вони дають змогу пов'язати нове поняття з конкретними, яскравими зоровими чи слуховими образами, а також із відчуттями та емоційними переживаннями дитини. Коли інформація набуває образності, вона стає зрозумілішою й легше відтворюється.

У процесі використання прийомів мнемотехніки спостерігається, що у дітей словниковий запас активізується з меншими зусиллями, швидше автоматизуються звуки в реченнях та зв'язному мовленні, розширюється коло знань про навколишній світ, інтерес до заучування віршів, скоромовок, переказу текстів, а також діти долають сором'язливість, вчаться бути впевненими в собі. Вважаю, що мнемотехніка — один із найефективніших сучасних наочних методів навчання.

Працюючи з дошкільниками, помічаю: недорозвинення мовлення часто проявляється неправильною вимовою звуків. Це негативно впливає на слухове сприйняття, а згодом спричиняє вади читання і письма у школі.

Успішне подолання порушень залежить від активності батьків у корекційному процесі, їхнього вміння мотивувати дитину та прищепити навички самоконтролю. Ефективність навчання зумовлена перенесенням мовленнєвих навичок у повсякдення, тому в центрі логопедичного впливу — дитина, а супроводжують її батьки та найближче оточення.

Комплексна корекція неможлива без участі сім'ї, тому я використовую власні посібники. Запропоновані в них матеріали забезпечують єдність логопедичного впливу в сім'ї та закладі освіти на всіх етапах закріплення правильної вимови.

Пропоную до уваги одне із завдань з посібника.

Вправа «Кнопочки натискай – слова вірно вимовляй»

Опис виконання: під кожним кольоровим кружечком кладемо по одній картинці. Просимо дитину спочатку натиснути пальчиком всі оранжеві кнопки та промовити слово шапка, далі всі зелені – шуба; блакитні – шоколад; червоні – шафа; фіолетові – шина.

Далі просимо дитину натиснути всі кнопки підряд з першої до останньої промовляючи відповідне слово /працюємо зліва направо/. (ілюстрація 1,2).

З початком активного впровадження прийомів мнемотехніки результати корекційної роботи стають помітними й досягаються в коротші терміни. Систематичне використання цих методів у практиці дає стійку позитивну динаміку в розвитку дітей. Зокрема, спостерігається суттєве збагачення словникового запасу, швидша автоматизація поставлених звуків у мовленні, а також розширення уявлень про навколишній світ. Діти стають більш впевненими у власних висловлюваннях, активніше вступають у спілкування та виявляють більший інтерес до пізнавальної діяльності. Запропонований посібник сприяє розвитку зорової та слухової пам'яті, розвитку зв'язного мовлення, розумової активності у дітей, розвиває вміння порівнювати, виділяти істотні ознаки у тому числі за допомогою мнемотехніки.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Авторська група : Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С. Під наук. керівн. д. психол. н., проф., член-коресп. НАПН України Піроженко Т. О. 2021. Режим доступу: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20do_shkilnoyi%20osvity.pdf
2. Омельченко Л. В. Використання прийомів мнемотехніки в розвитку зв'язного мовлення // Логопед. – 2008. – № 4. 115 с.
3. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей із ЗНМ. – Київ : Освіта України, 2011. – 57 с.
4. Круогла О. Сайт вчителя-логопеда Олени Круогли. Режим доступу: <http://logoped-crimea.ru/posobija-logopedam/grammatika/#1551634536293-0b19beac-4e81>

НАВЧАННЯ БЕЗ ПРИМУСУ, АБО ЯК МОТИВУВАТИ УЧНІВ НАВЧАТИСЯ

Любов Хоманчук,
вчитель початкових класів КЗСО «Гімназія № 22
імені Олега Ольжича Хмельницької міської ради»

Молодший шкільний вік є новим етапом розвитку дитини, що охоплює період з 6-7 років до 10-11 років. Це час випробовування дитиною своїх сил, розв'язання складних задач, які постають у результаті взаємодії із зовнішнім середовищем. Зазвичай, з ростом дитячого організму відбуваються якісні зміни й у психіці дитини, ускладнюється система її соціальних зв'язків, мотивів. Але найголовнішою подією цього вікового періоду є, безперечно, зміна соціального статусу – вступ дитини до школи.

Як мотивувати дитину вчитися? Питання, що хвилює і батьків і педагогів. Питання, що особливо актуальне для моїх учнів в умовах війни. У своїй практиці я часто застосовую педагогіку партнерства. Ще до вступу дитини до 1 класу я знайомлюсь зі своїми майбутніми учнями та їх батьками. У невимушеній атмосфері ми спілкуємося та я, як майбутній вчитель, дізнаюсь про особливості кожної дитини. Це дає мені можливість у майбутньому використовувати ті методи та прийоми, які будуть дієвими саме у цьому класі. Своєю чергою, батьки майбутніх першокласників отримують поради, як краще підготуватися до нового етапу життя.

Усім батькам раджу розповідати веселі та цікаві моменти з власного шкільного життя. Це дає можливість налаштувати дітей на позитивний лад.

У серпні я проводжу батьківські збори, на яких ми ще раз обговорюємо інтереси кожного учня/учениці та обов'язково кожній дитині батьки приносять лист-запрошення до 1 класу. У ньому вказую, з яким великим бажанням мрію ближче познайомитися з учнем/ученицею. У результаті створюється єдина підтримувальна система, що спрямована на гармонійний розвиток особистості.[1]

Практика показує, що кожен учень хоче бачити свій прогрес у навчання. Для цього я використовую різні системи заохочення. Наприклад, збір наліпок та обмін їх на певні призи: посидіти з другом на певному уроці, бути звільненим від виконання домашнього завдання, провести урок у ролі вчителя...

Ще один із методів заохочення – це бібліотечні уроки. Як показує досвід, після таких зустрічей діти охоче читають книги різних авторів.

Їм цікаво ділитися враженнями від прочитаних книг. Часто проводимо фестивалі прочитаних книг де діти рекламують книги, що є додатковим стимулом до навчання.

Відповідно до досліджень, кожен учень має свій вид мотивації. 99% успіху в навчанні залежить від взаємин між учителем і учнем. І в першу чергу ці стосунки ґрунтуються на тому, що ми, вчителі, цікавимося життям і особистістю учнів, спонукаємо їх говорити про свої досягнення.

Їм цікаво ділитися враженнями від прочитаних книг. Часто проводимо фестивалі прочитаних книг де діти рекламують книги, що є додатковим стимулом до навчання.

Відповідно до досліджень, кожен учень має свій вид мотивації. 99% успіху в навчанні залежить від взаємин між учителем і учнем. І в першу чергу ці стосунки ґрунтуються на тому, що ми, вчителі, цікавимося життям і особистістю учнів, спонукаємо їх говорити про свої досягнення.

Цю інформацію можна використовувати, складаючи завдання для роботи на уроках. Тоді вони стають для школярів особисто значущими і сприяють появі внутрішньої мотивації до виконання. Важливо зберігати орієнтований на учня підхід, який охоплює: партнерство, співпрацю, діалог, довіру, безпеку. **Мої «Чарівні пігулки для учнівської мотивації»:**

«Знайди доказ»

Якщо дитина говорить, що в неї щось не вийде, попросіть її написати 5 позитивних переконань з доказами, що це неправда. Допоможіть учню визначити свої сильні сторони. Після такої вправи упевненість у собі зростає, з'являється мотивація до подолання труднощів.

«Хто надихає?»

Попросіть учнів обрати людину, якою вони захоплюються — друга, кумира. Це може бути хтось, хто живе зараз, чи хтось, кого вже немає. Як ця людина досягла успіху? Який досвід вона має/мала? Якщо мотивація зникає, попросіть їх подумки побудувати діалог із цією людиною. Яку би пораду вона дала? Як би підтримала? Що сказала?

«Альфа та Омега уроку: початок і завершення»

Альфа — це те, що зацікавлює нас на початку, додає енергії для подальших дій, утримує нашу увагу, викликає емоції, розмежовує попередні заняття — уроки та перерви, зміцнює нашу спрямованість на щось. Омега — завершення уроку. Це те, що дає школярам зрозуміти, що вам як учителю важливо дати їм знання та вміння, переконатися, чи зрозуміли вони тему.

«Альфа уроку»

Можна почати урок з проблемного питання. А можна так: учні зайшли в клас, а на дошці чи екрані — малюнок, фото, мапа чи схема. Чи лунає музика. Запитайте учнів, які асоціації в них виникають у цей момент, попросіть пояснити своїми словами. Така вправа сприяє залученню до уроку й не займає багато часу. Звичайно всі малюнки, схеми, звуки мусять бути пов'язані з темою уроку.

«Омега уроку»

Картки з повторюваними питаннями до теми уроку. Кількість карток має відповідати кількості учнів. Приміром, 5 питань, які повторюються в різних комбінаціях на 30 картках. Сором'язливі, невпевнені діти спочатку не будуть відповідати. Але коли зрозуміють, що питання нескладні, почнуть також підносити руку. Мета цієї вправи — систематизувати інформацію уроку й сформувані в учнів відчуття, що вони чогось навчилися, а також отримати позитивні емоції. Застосовувати слід, якщо в групі панують хороші стосунки.[3] Отже, вмотивований учень – це учень, що може долати труднощі.

Створіть для дитини ситуацію успіху, хваліть за зусилля прикладені учнем, акцентуйте не на помилці, а на завданні, над яким ще потрібно попрацювати й це призведе до руху до нових висот.

Справжня мотивація учня починається не з оцінки в журналі, а з щирого запитання вчителя: «Як ти? Що тебе надихає?». У молодшому шкільному віці, особливо в часи випробувань, дитині важливо відчувати, що школа — це простір безпеки та успіху, а вчитель — це союзник.

Коли ми перетворюємо урок на захопливу подорож, де є місце і «Чарівним пігулкам», і підтримці батьків, і праву на помилку, навчання стає природною потребою, а не примусом. Пам'ятаймо: 99% успіху дитини приховано у наших з нею взаєминах. Хвалімо за зусилля, створімо ситуації успіху, і кожен учень обов'язково знайде в собі силу підкорювати нові висоти.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт базової середньої освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.
2. Савченко О. Я. Теоретико-методичні засади сучасної української початкової освіти. — К.: Богдан, 2019. — 256 с.
3. Розпаліть мотивацію учнів: 5-крокова модель похвали // Освіторія.Медіа.
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К., 2017.
5. Гіппенрейтер Ю. Б. Спілкуватися з дитиною. Як? — К., 2014.

ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОВПРАВ І НЕЙРОІГОР ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Юлія БЕРЕЗЮК,
вихователь ХЗДО № 26 «Кульбабка»
Хмельницької міської ради

З дитячими колективами я працюю вже не один рік і давно пересвідчилася, що в дошкільному віці ігрова діяльність є провідною. І як би стрімко не відбувалися зміни в суспільстві, потрібно пам'ятати, що діти, попри всі сучасні випробування й складнощі життя, не стають ні кращими, ні гіршими. Наші діти залишаються дітьми, проте вони також змінюються і стають просто іншими.

Сьогодні інформаційне й психоемоційне навантаження на дітей постійно зростає, зростають водночас і вимоги до всіх, хто працює з дітьми. І хоча в різні періоди розвитку суспільства перед закладами дошкільної освіти ставляться все нові й нові завдання, головним і незмінним серед них залишається одне – формування фізично здорової, всебічно розвиненої особистості. На моє переконання, основною функцією вихователя в цьому складному процесі є максимальне сприяння дитині в її адаптації до динамічного середовища і насамперед освітнього.

У своїй повсякденній роботі з дітьми середнього дошкільного віку значну увагу я приділяю спеціальним руховим або ігровим завданням – нейровправам і нейроіграм. Річ у тім, що сучасні й більш ранні дослідження багатьох закордонних, а також вітчизняних учених-нейропсихологів, зокрема Олександра Лурія, Льва Виготського, Богдана Ткача та багатьох інших, довели, що нейровправи активізують одночасну роботу обох півкуль головного мозку.

Це означає, що коли права півкуля, яка відповідає за творчість, інтуїцію та уяву, й ліва півкуля, яка своєю чергою відповідає за логіку, аналіз і мовлення, діють узгоджено, то тоді дитині набагато легше сконцентруватися в новій ситуації, розв'язувати ті чи інші задачі, запам'ятовувати важливу інформацію, а також висловлювати свої думки.

Фахівці стверджують, що нейровправи є особливо корисними саме для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, бо в цей період мозок дитини найбільш пластичний і відкритий до розвитку. Результати досліджень вчених підтверджують, що навіть 5-10 хвилин щоденних нейровправ для дітей здатні значно підвищити ефективність їхнього навчання.

Варто звернути увагу на той факт, що виконувати нейровправи можна як під час навчальних занять, так і під час прогулянки. Важливо забезпечити позитивне емоційне тло виконання вправ.

Також вважаю за необхідне нагадати, що деякі вправи можуть здаватися занадто складними для дитини. У такому випадку жодним чином не треба розчаровуватися в здібностях дитини. Просто згадаємо відомий вислів китайського філософа Лао-Цзи, який сказав, що «дорога в тисячу миль починається з першого кроку», іншими словами – потрібно подолати страх перед першим кроком. Це своєрідний заклик до дії. Він нагадує кожному, що не варто чекати якогось ідеального моменту – варто починати зараз. Отже, починаємо з найлегших вправ і поступово переходимо до складніших. Все індивідуально: одна вправа у дитини може вийти відразу, інші ж потрібно тренувати 5, 6 або й більше днів. Треба лише завжди пам'ятати, що навіть коли мета здається недосяжною, початок дії робить її реалістичною.

Із усього різноманіття нейровправ і нейроігор, які мені вже доводилося використовувати в роботі, хочу поділитися хоча б кількома, які можуть бути цікавими й корисними для колег.

Нейродоріжки:

Сонце і Земля

На аркуші зображено доріжки - лабіринти для обох рук. Дитині пропонується пройти ці нейродоріжки обома руками одночасно, рухаючись в одному напрямку, у протилежному, а тоді – однією рукою в одному напрямку, а іншою – у протилежному.

Як виконувати:

Працюємо двома руками одночасно: 1. Від Землі до Сонця. 2. Від Сонця до Землі. 3. Однією рукою рухайся від Землі до Сонця, іншою – від Сонця до Землі.

Працювати можна:

1. Вказівними пальчиками. 2. За допомогою ґудзиків. 3. За допомогою кришечок від напоїв.

Нейрогімнастика:

Вправа з кольоровими колами та крапками, візерунками та іншими зображеннями предметів. Дитина має одночасно або послідовно торкатися пальцями обох рук певних кольорів чи візерунків.

Ця вправа також стимулює міжпівкульну взаємодію, покращуючи увагу дитини. І ще одна цікава нейроправа, при виконанні якої у дитини на правій руці задіяний один тільки великий палець, на лівій – усі п'ять.

Хочу підкреслити значення нейроігор і нейроправ у роботі вихователя закладу дошкільної освіти. І це не заради створення ілюзії інновації чи чогось подібного, це не є якимось черговим експериментом. Це насамперед турбота саме про гармонійний розвиток мозку дитини.

Вже через декілька тижнів систематичного використання цієї технології можна перекоонатися в тому, як вона дійсно суттєво впливає на емоційний стан і навіть на поведінку дитини. А це, звичайно, позитивно впливатиме й на її навчання.

Тож, зичу колегам – вихователям не зупинятися на досягнутому, постійно поповнювати свою методичну скарбничку, і тоді наші зусилля принесуть бажаний результат, не зробити дитину «зручною» для дорослих, а допомогти їй зменшити або усунути певні складнощі й проблеми адаптації в соціальне середовище. Крім того, у тісній взаємодії з батьками ми повинні створити всі необхідні умови для того, щоб допомогти дитині стати особистістю – здоровою, впевненою, самодостатньою й щасливою.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20do_shkilnoyi%20osvity.pdf
2. Закон України «Про дошкільну освіту» : Закон України від 11.07.2001 № 2628-III (зі змінами). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
3. Сухомлинський Василь В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1977. 382 с.
4. Січкара А. Д., Пушкар Н. Сенсорне виховання за методом М. Монтесорі. Здобутки молодих науковців : матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції. Умань, 2020.

КІНЕЗІОЛОГІЧНІ ІГРИ-ВПРАВИ З ВИКОРИСТАННЯМ КОНСТРУКТОРА LEGO ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Ірина РАДЗІНЬШ,
вчитель-логопед вищої ХЗДО № 57 «Перлинка»
Хмельницької міської ради

Світ гри безмежний і яскравий. Він відкриває широкі можливості для творчості, розвитку, навчання та самовираження як для дитини, так і для дорослого. Саме під час гри дитина вчиться розуміти світ, опановує різні аспекти спілкування, має змогу на практиці застосувати свої знання та добувати такий необхідний для неї досвід. А дорослий, граючи з дитиною, стає ближчим до неї, вчиться розуміти її та ефективно з нею взаємодіяти.

Розвиток дрібної моторики тісно пов'язаний з розвитком мовлення і мислення дитини. А найголовніше — рівень розвитку дрібної моторики є показником інтелектуального розвитку. «Розум дитини знаходиться на кінчиках її пальців», стверджував Василь Сухомлинський. Кінезіологія (від грец. kinesis — рух, logos — наука) — це наука про розвиток розумових здібностей і фізичного здоров'я через окремі рухові вправи. Кінезіологія виникла в 60-ті роки ХХст. George Goodheart — засновник прикладної кінезіології. Кінезіологія (гімнастика для мозку) — це ключ до розвитку здібностей дитини, а саме її мовленнєвого розвитку. Мозок людини являє собою «співпрацю» лівої й правої півкулі головного мозку. Кожне з них не дзеркальне відображення, а необхідне доповнення один одного. Кінезіологічні вправи — це комплекс рухів, що дають змогу активізувати міжпівкульну взаємодію під час якої відбувається обмін інформацією та синхронна робота обох півкуль. Ці вправи розвивають мислення та мовлення через рух. Права півкуля відповідає за образне мислення, одночасно опрацьовує багато різноманітної інформації. Ліва півкуля відповідає за логічне мислення, аналізує факти, забезпечує процеси індуктивного мислення (спочатку здійснюється процес аналізу, а потім синтезу).

Завдання кінезіологічних ігор-вправ:

- зняття емоційної напруги;
- створення позитивного емоційного настрою;
- розвиток міжпівкульної взаємодії;
- розвиток психічних процесів: пам'яті, уваги, мислення;
- розвиток кінестетичних відчуттів, дрібної та загальної моторики;
- підвищення працездатності дитини під час занять;
- активізація процесів мислення та мовлення, розвиток мовленнєвих процесів, корекція мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями мовлення.

Під час впливу кінезіологічних тренувань в організмі відбуваються позитивні зміни. При цьому чим інтенсивніші навантаження, тим значніші зміни. Ця методика допомагає впливати на розвиток дитини та на розвиток її мовлення.

Запропоновані вправи є опорою для творчості педагога, вони є базою, на якій кожен зможе побудувати власну індивідуальну стратегію роботи з дітьми, керуючись їх інтересами та вподобаннями. Головне при цьому пам'ятати, що роль дорослого у грі – це роль партнера, який створює дитині умови для виявлення ініціативи, ненав'язливо спонукає до дії з допомогою відкритих питань, проблемних ситуацій та дружньої підтримки.

Ці ігри розраховані на дітей віком від 4 до 7 років. До участі в іграх залучаються також педагоги, батьки та інші дорослі, які небайдужі до гри, творчості та хочуть навчати і вчитись із задоволенням. Одночасна участь у грі дітей і дорослого дозволить створити команду, яка беззаперечно досягне бажаного результату.

Кількість учасників гри є необмеженою, вона регулюється лише задумом та бажанням дітей і передбачає можливість роботи як індивідуальної, так і групової (командної).

Щоб розпочати гру-вправу з використанням конструктора LEGO знадобиться лише бажання, ініціатива і, звісно, конструктор LEGO. Де краще проводити гру? Там, де буде зручно дорослим та дітям. А це може бути і групова кімната, і музична зала, і майданчик, або спортивна зала. Варто лише продумати зручність розташування наборів для гри та розташування самих гравців. Необхідно, щоб гравці мали змогу сидіти, вільно рухати руками, та мали гарний настрій, словом, усе те, що допоможе виявленню творчості та зробить гру ще цікавішою. Стосовно тривалості гри варто зазначити, що вона може бути як чітко фіксованою, так і не фіксованою. Головне, щоб усі учасники встигли насолодитись процесом гри, тому встановлення чітких часових рамок є недоречним. А ще такі ігри не мають закінчення і можуть початися знову і знову у різних варіантах.

Цей матеріал дійсно є цінний для колег-логопедів, вихователів ЗДО, вчителів початкової школи та батьків вихованців, що мають мовленнєві порушення. Використовувати ігри-вправи можна і під час організованої навчальної діяльності – як окремі дидактичні вправи або фізкультхвилинки, і як цікаві завдання на дитячих святах та розвагах, і як безпосередню ігрову діяльність. Головне - грати систематично, весело та натхненно!

Отже, кінезіологічні ігри-вправи з використанням конструктора LEGO дозволяють дітям зосередитися, скоординувати свою діяльність, позбутися стресу, розвинути дрібну та загальну моторику, долати мовленнєві вади й вчитися легше та природніше, оскільки мозок продуктивний лише тоді, коли гармонійно працюють і права, і ліва його півкулі.

Приклад застосування подано за посиланням: YouTube-канал «Лого заняття для дошкільнят. Ірина Радзіньш». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UC0KhY7IKzE>

Список використаних джерел:

1. Радзіньш І. І. Кінезіологічні ігри-вправи з використанням конструктора LEGO як метод корекції мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями мовлення : методична розробка. Хмельницький : ЗДО № 57 «Перлинка» Хмельницької міської територіальної громади, 2020–2025. Відеоматеріали. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UC0KhY7IKzE>
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. – Київ : Радянська школа, 1974. – 288 с.
3. George Goodheart G. Applied Kinesiology. Detroit, 1964.: URL: <https://kineziologic.ru/gudhart>.
4. Денисенко Н. Ф. Кінезіологічні вправи як засіб розвитку мовленнєвих здібностей дошкільників. Дошкільна освіта. 2018. № 5. С. 12–18

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У 5–9 КЛАСАХ

Людмила СІКОРА,
вчитель трудового навчання та мистецтва КЗСО
«Гімназія № 22 імені Олега Ольжича
Хмельницької міської ради»

Сучасний розвиток освіти в Україні спрямований на формування усебічно розвиненої особистості, її талантів, інтелектуальних, творчих та фізичних здібностей, а також, зокрема, формування компетентностей, які необхідні для успішної самореалізації особистості. Однією з таких є технологічна, яку можна розглядати як одну з найнеобхідніших компетентностей, якою має володіти учень XXI століття. Саме тому її формування активно відбувається у 5-9 класах, зокрема на уроках технологій.

Зважаючи на особливості навчального предмету «Технології», його мета безпосередньо полягає у тому, щоб сформувати у здобувачів та здобувачок освіти життєво важливих компетентностей. Фактично, вона співпадає з метою освіти, визначеною у відповідному Законі. При цьому передбачається також створення навчального середовища, у якому вдасться розкрити та розвивати у школярів здібності, які полягають у проєктуванні, виготовленні виробів. Також учні вивчають ті зміни, які відбуваються у технологіях у сучасних умовах. Тому важливим елементом цього предмету є його практична спрямованість [3].

Саме у такому поєднанні теоретичних аспектів вивчення дисципліни та практичної діяльності відбувається формування технологічної компетентності. Її можемо розглядати як здатність здобувачів застосовувати знання, уміння та навички у контексті проєктно-технологічної діяльності для створення продуктів. Важливими аспектами технологічної компетентності учнів є проєктно-технологічна та інструменталізована діяльність, формування креативно-технологічних здібностей та інформаційна грамотність [2].

Для формування технологічної компетентності учнів у 5-9 класах на уроках технологій використовуються різні методи, наприклад – метод проєкування. Він передбачає перетворення навчання на реальну діяльність учнів, у процесі якої вони створюють власні вироби – певні продукти, які можуть мати різну складність, можуть бути виготовлені з різних матеріалів та за допомогою різноманітних технік. Спершу учні обирають тему, обґрунтовують її актуальність, працюють з необхідними джерелами. Після цього переходять безпосередньо до конструювання, враховуючи особливості продукту та техніку його створення. Наприклад, можуть розробляти ескізи, створювати схеми, а також планувати технологічний процес. На технологічному етапі вони створюють виріб. На завершальному – проводять контроль його якості, педагог, у свою чергу, оцінює результати [1].

Також важливість проєктної діяльності на уроках технологій у контексті формування технологічної компетентності полягає у тому, що завдяки цьому відбувається координація трудової, перетворювальної, навчальної, теоретичної та практичної діяльності.

Окрім цього, вона має дослідницький характер. Тобто провідною метою є не тільки створення учнями певного продукту, але й усвідомлення ними послідовності дій, аналіз власних рішень та оцінка отриманого результату. У процесі такої діяльності школярі вчаться самостійно знаходити інформацію, обґрунтовувати вибір матеріалів і технологій, прогнозувати можливі труднощі та шляхи їх подолання. Це сприяє розвитку відповідальності за виконану роботу, формуванню вмінь планувати власну діяльність і доводити її до логічного завершення. Також проєктна діяльність є цікавою для учнів 5-9 класів, передбачає застосування сучасних технологій у якості інструментів для пошуку джерел інформації, а також як одного з інструментів для проєктування [1].

Крім того, при формуванні технологічної компетентності учнів 5-9 класів доцільним є застосування диференційованого підходу на уроках технологій. Диференціація навчання як основа такого підходу передбачає корегування методів навчання, враховуючи освітні потреби, компетентності та можливості кожного учня. Тобто, педагог на уроках технологій враховує рівень розвитку технологічної компетентності кожного здобувача, його уміння та навички, інтереси кожного, здібності здобувачів до різних напрямів діяльності у процесі вивчення цього предмету. Також особливе значення диференціації навчання полягає у тому, що вона створює умови для активної участі кожного учня в освітньому процесі, сприяє підвищенню мотивації до навчання та забезпечує більш ефективне формування технологічної компетентності з урахуванням індивідуальних особливостей школярів [4].

Отже, формування технологічної компетентності учнів у 5-9 класах відбувається насамперед на уроках технологій. У даному контексті передбачається організація проєктної діяльності учнів, завдяки чому їх долучають до створення різного роду виробів та продуктів, де вони проявляють уміння проєктувати, працювати з різними технологіями, власну творчість. Також необхідною є диференціація навчання, що дозволяє врахувати особливості кожного окремого учня, використовуючи таким чином для формування цієї компетентності індивідуальний підхід та відповідні методи навчання. Саме так формування технологічної компетентності є ефективним.

Список використаних джерел:

1. Криворучко С. Проєктна діяльність як засіб реалізації діяльнісного підходу на уроках трудового навчання (технологій). Педагогічна Житомирщина. 2023. №4 (32).
2. Кузьменко Л. В. Зміст, форми і методи формування технологічної компетентності студентів педагогічних спеціальностей. Освітній дискурс. 2015. №2 (10). С. 158-168
3. Модельна навчальна програма «Технології. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna_serednya/Navchalni_prohramy/2023/ (дата звернення: 25.01.2026)
4. Степанова-Камиш А. Диференційоване навчання: навіщо і як проводити. URL: <https://nus.org.ua/2021/10/16/dyferentsiojovane-navchannya-navishho-i-yak-provodyty/> (дата звернення: 27.01.2026)

ПРАКТИКУМ ПЕДАГОГА

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Оксана ЗАГАРУК,
вчитель історії КЗЗСО «Шаровечківської гімназії
Хмельницької міської ради Хмельницької області»

Сучасний освітній простір потребує впровадження таких методів навчання, які забезпечують не лише передачу знань, а й формування ключових компетентностей учнів. У цьому контексті особливої актуальності набувають інтерактивні методи навчання, що сприяють розвитку самостійності, ініціативності, відповідальності та здатності до співпраці.

Інтерактивні методи дозволяють одночасно реалізувати кілька важливих навчально-організаційних завдань:

- забезпечити компетентнісний підхід у діяльності вчителя-предметника;
- залучити до активної навчальної роботи всіх учнів;
- здійснювати безперервний контроль за процесом засвоєння навчального матеріалу.

Цінність інтерактивних методів полягає в тому, що вони сприяють формуванню в учнів комплексу позитивних ділових якостей, зокрема:

- здатності швидко адаптуватися в групі;
- уміння встановлювати особисті контакти та обмінюватися інформацією;
- готовності брати відповідальність за спільну діяльність;

- навичок організації та розподілу роботи;
- умінь аналізувати власні дії та оцінювати рівень своєї компетентності;
- здатності формулювати ідеї, пропозиції, проекти;
- умінь чітко й переконливо висловлювати думки.

Таким чином, інтерактивні методи навчання забезпечують розвиток інтелектуальної, емоційної та вольової сфер особистості.

Одним із найефективніших активних методів є рольова гра. Під час такої діяльності учень здійснює умовну трансформацію власного «Я» в іншу соціальну роль, що потребує розвитку уяви, критичного мислення та емоційного занурення в історичний контекст.

Методично правильно організована рольова гра передбачає не лише відтворення знань, а й їх творче осмислення.

Вона сприяє співпраці між учителем і учнями, формує навички комунікації та взаємооцінювання.

Наприклад, під час вивчення теми «Стародавній Єгипет» у 6 класі учні об'єднуються в групи («Фараони», «Вельможі», «Чиновники», «Селяни») та готують розповідь «Один день із життя...» від першої особи. Така форма роботи дозволяє глибше усвідомити соціальну структуру давнього суспільства, розвиває творчу уяву й умінь презентувати матеріал.

Після виступів проводиться колективне обговорення та взаємооцінювання, що формує навички рефлексії та критичного аналізу.

Для ефективного засвоєння дат, термінів, географічних назв та імен історичних діячів доцільно застосовувати навчально-пізнавальні ігри наприкінці уроку. Їхня тривалість становить кілька хвилин, однак ефективність є досить високою.

Зокрема, під час вивчення теми «Персько-грецькі війни» можна використати такі варіанти:

1. Гра-пошук.

Учні, об'єднані в команди, знаходять у підручнику нові дати, терміни, імена. Після цього проводиться швидке опитування з нарахуванням балів.

2. Гра «Аукціон імен»

Правила гри: за жеребкуванням учні обирають портрет і розповідають про історичну особу, зображену на ньому.

3. Гра «Запитання — відповідь».

Учні формулюють запитання з теми, після чого відповідають на випадково отримані запитання однокласників.

Така форма роботи активізує увагу та сприяє закріпленню матеріалу. Ігрова діяльність створює позитивний емоційний фон, концентрує увагу учнів на ключових аспектах теми та забезпечує залучення більшості школярів до активної роботи.

Інтерактивні методи навчання є ефективним інструментом реалізації компетентнісного підходу на уроках історії. Вони сприяють формуванню пізнавальної активності, розвитку творчого та критичного мислення, вихованню відповідальності та комунікативних умінь.

Застосування рольових і навчально-пізнавальних ігор дозволяє не лише підвищити якість засвоєння навчального матеріалу, а й формувати активну життєву позицію учнів, що відповідає сучасним вимогам освіти.

Список використаних джерел:

1. Активні методи навчання: форми, методи та засоби навчання: https://magazine.com.ua/aktualne/aktivni-metodi-navchannya-formi-metodi-ta-zasobi-navchannya.html?utm_source=chatgpt.com
2. Власов В. С. Методика викладання історії в 5 класі: Посібник для вчителя. — К.: Генеза, 2013. (Містить багато прикладів гри та візуалізації).
3. Ігри на уроках історії: <https://naurok.com.ua/metodichniy-material-tema-igri-na-urokah-istori-201302.html>
4. Мирошник С. І. Компетентнісний підхід у навчанні історії: теорія і практика. — Біла Церква: КОПОПК, 2012.
5. Пометун О. І., Гупан Н. М. Навчаємо історії: Методичний посібник для вчителів. — К.: Генеза, 2014. (Акцент на компетентнісному підході в умовах сучасних програм).
6. Хроненко Т. В. Розвиток ключових компетентностей на уроках історії та правознавства. — Х.: Вид. група «Основа», 2018.
7. Що таке інтерактивне навчання і чому воно ефективне: https://youtu.be/BEXRzDR_6hg?si=ws1h0fX62StMz6xj

ГЕЙМІФІКАЦІЯ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

Тетяна ЗАБУРМЕХА,
вчитель початкових класів КЗЗСО «Гімназія № 22
імені Олега Ольжича Хмельницької міської ради»

Як зробити навчання цікавим, а не нудним? Як поєднувати корисне і цікаве та мати гарний результат? На допомогу приходять гейміфікація.

Гейміфікація – це застосування ігрових елементів (балів, рівнів, досягнень, змагань, нагород) у неігрових процесах (навчання, робота), щоб підвищити залученість, мотивацію та ефективність користувачів, перетворюючи нудні завдання на захопливі місії з чіткими цілями та винагородами, а не просто на рутину.

Для учнів початкової школи гра – це найприродніший і найефективніший спосіб навчання. Гейміфіковане навчання дає змогу навчатися дітям через дослідження. Застосовувати навчання не пасивно, а перебігом виконання практичних дій, які сприяють успішному навчанню.

Чому гейміфікація дієва? Причини та наслідки:

- спрямована на забезпечення основних вимог програми нової української школи (формування компетентностей, інтерноване навчання, партнерська взаємодія);
- розвиває відчуття самоконтролю і саморозвитку у дитини;
- створює високу мотивацію навчання через отримання винагород;
- утримує увагу, фокусування на поставлених завданнях.

Основні елементи гейміфікації:

- Зворотний зв'язок. По закінченню гри або певного етапу гри є повідомлення про прогрес.
- Бали. За виконання завдання учень/учениця заробляє бали.
- Місії/квести. Сюжетні завдання для створення контенту.
- Значки/Бейджі. Винагорода за досягнення на завершення всієї гри або її частини.
- Таблиця лідерів. Підтримує дух змагання, прагнення бути першим, швидше і краще виконати поставлене завдання.
- Рівні/Ранги. Просування протягом гри або на певному етапі.

Саме ці елементи гейміфікації перетворює навчання на захопливі пригоди. Здобувачі освіти долають страх помилок і рухаються вперед до досягнення поставленої мети.

На уроках та позаурочний час я використовую різноманітні **типи ігор** у своїй діяльності:

- навчальні (для закріплення матеріалу);
- рольові (для вивчення соціальних ситуацій);
- творчі ігри (для розвитку креативності);
- логічні ігри (для розвитку аналітичного мислення);
- фізичні ігри (для розвитку моторики та співпраці);

- ігри-симуляції (для практичного навчання);
- ігри, що розвивають співпрацю та комунікацію між учнями.

Детальніше я познайомлю вас з ігровим навчальним додатком «Вивчаю - не чекаю»

«Вивчаю – не чекаю» - це застосунок для здобувачів освіти 1-4 класу з яким весело та легко вивчати математику, українську мову та читання. Його можна використовувати під час очного, онлайн та змішаного навчання; під час навчання з вчителем та самостійно. Дизайн – яскравий і кольоровий. Містить аватарки різних героїв. Після кожного виконаного завдання дитина отримує винагороду.

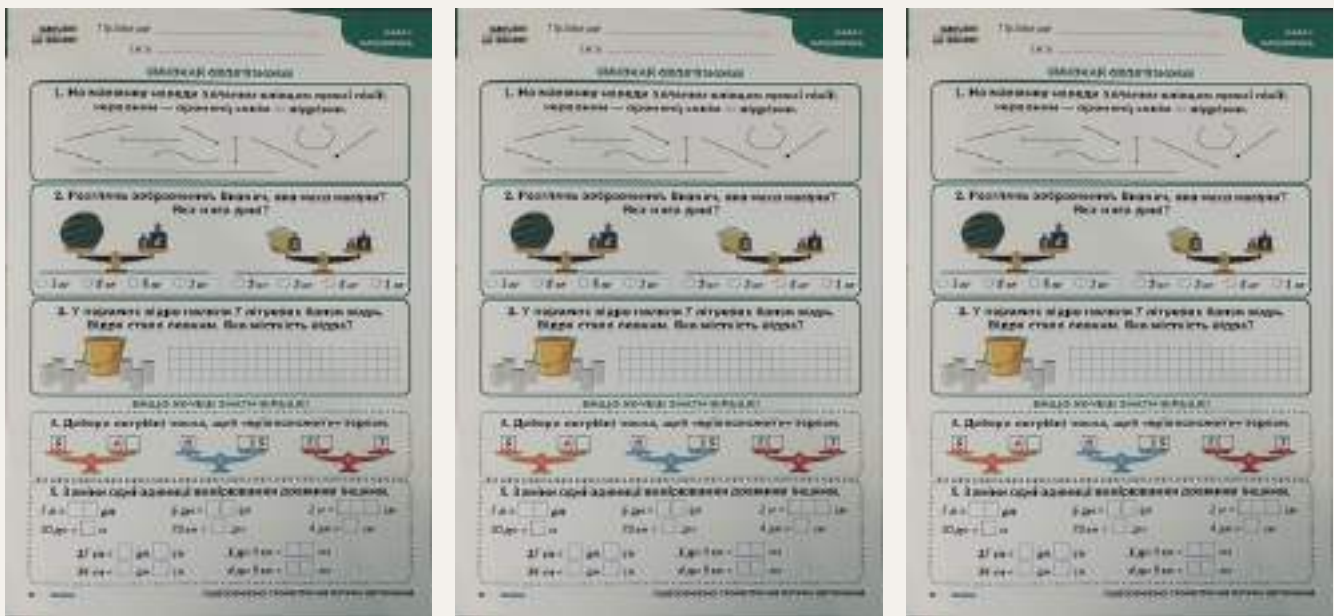
Особливості застосунку:

- Відповідає навчальній програмі НУШ;
- Безплатний;
- Мотивує дітей завдяки гейміфікації;
- Допомагає закріпити знання в ненав'язливій ігровій формі.

Крім інтерактивного додатка створено ще методичний посібник, який допомагає вчителям опанувати інтерактивний додаток та містить готові конспекти уроків, рекомендаційні статті та дидактичний матеріал.

Діти із задоволенням виконують завдання через застосунок як на уроках, так і вдома; індивідуально, в парі, в групі. Застосунок «Вивчаю – не чекаю» - зробив наше навчання ще яскравішим, цікавішим та простішим.

Ось кілька сторінок із готовими завданнями на різні предмети та класи, які можна знайти у методичному посібнику.

Діти дуже люблять грати ігри на будь-якому уроці. Найчастіше я використовую їх на етапі закріплення матеріалу. Наведу кілька прикладів:

Гра «Що змінилося» або англійською мовою «What missing»

Можна використовувати на уроках читання, української мови, ЯДС, англійської мови на етапі закріплення матеріалу.

Перед класом на дошці кріпляться картки або надписи нових слів (якщо це абстрактне поняття). Спочатку вчитель разом з дітьми повторює кожне слово або пояснює значення слова, потім просить заплющити очі. Далі один предмет зникає та учні мають визначити, який це предмет, назвати його і пояснити його значення.

Наступна гра універсальна, тому її можна використати на будь-якому уроці.

Гра «Врятуй свій дім»

Для гри потрібно зображення будинку. Можна намалювати його на дошці.

На дім напали вороги, щоб потрапити всередину їм потрібно подолати 10 сходинок. Учні можуть захистити свій дім, відповівши правильно на запитання або впустити ворога, зробивши помилки. Якщо відповідь на питання учні дали правильно – ворог віддаляється від дому, а якщо неправильно, то наближається.

Якщо учні зробили менше 5 помилок, то дім врятовано.

Гра «Хто перший» я використовую для парної роботи. Підходить для будь-якого уроку та теми. Потрібно підготувати листочки із завданнями. Наприклад урок англійської мови тема «Food». Перед дітьми розкладені картки із зображенням вивчених фруктів на уроці (у всіх парах однакові). Діти беруть в руки лінійки і по команді вчителя якомога швидше мають доторкнутися до зображення фрукта, який називає ведучий. Хто доторкнувся перший, той отримав бал. Перемагає той, у кого більше балів по завершенню гри.

Для уроків української мови у 3 класі підручник Большакова І., Прістінська М я розробила серію інтерактивних ігор, які можна використовувати в класі під час уроку або давати для закріплення матеріалу на домашнє завдання.

З матеріалами можна ознайомитись та користуватися за наступним посиланням

<https://learningapps.org/user/zaburmekhat@gmail.com>

Список використаних джерел:

1. Гейміфікація. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%B9%D0%BC%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>
2. Пиндус Н. І. Майстер-клас. «Гейміфікація в початковій школі.»
3. Типи ігор. – [вебінар]. Гейміфіковане навчання: впроваджуємо онлайн і настільні ігри.
4. Методичний посібник для вчителів «Вивчаю – не чекаю» / Упоряд. Я. О. Левицька – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2024. – 232 с. (дата звернення: 04.03.2026).
5. Гейміфіковане навчання: впроваджуємо онлайн і настільні ігри. Типи ігор : вебінар. URL: [вставте посилання на вебінар, якщо воно є] (дата звернення: 04.03.2026).
6. Коновал О. Гейміфікація як засіб формування пізнавального інтересу молодших школярів. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 60, т. 2. С. 248–253.
7. Методичний посібник для вчителів «Вивчаю – не чекаю» / упоряд. Я. О. Левицька. Київ : ТОВ «Видавництво «Юстон», 2024. 232 с.
8. Морзе Н. В., Гладдун М. А. Гейміфікація в початковій школі: від теорії до практичного втілення. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Т. 82, № 2. С. 1–18.
9. Пиндус Н. І. Гейміфікація в початковій школі : майстер-клас. [Місце видання/платформа], [рік]. [Сторінки/URL].

КВЕСТ-ЗАНЯТТЯ З ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ «ЧАРІВНА ПОДОРОЖ З ЛЕДІ ФРІЗЕЛІЄЮ»

Ірина ПАСІЧНА,
вихователь ХЗДО № 15 «Червона шапочка»
Хмельницької міської ради

Програмовий зміст:

- закріпити та систематизувати знання дітей з логіко-математичного розвитку: лічбу в межах 10; послідовність чисел, «сусідів числа»; порівняння множин (більше, менше, дорівнює); орієнтування в просторі (ліворуч, праворуч, вгорі, внизу); розпізнавання та класифікацію геометричних фігур за формою;
- розвивати логічне мислення, увагу, пам'ять, мовлення, уміння аналізувати, порівнювати, робити висновки; розвивати просторову уяву, координацію рухів, дрібну та загальну моторику;
- виховувати інтерес до математичних завдань через ігрову та казкову діяльність; формувати уміння працювати в команді, допомагати один одному, доводити розпочату справу до кінця; виховувати позитивні емоції, дружні взаємини, любов до природи та зимової пори року.

Обладнання: мотузка, блакитна тканина, цеглинки з цифрами, дидактичні ігри «Скільки випало сніжинок», «Геометричні сніговики», картки «Сусіди чисел», «Порівняння», «Сніжинки з прикладами», відеоповідомлення, відео фізкультхвилинки, фломастери, камінці Марблс, сніжки, обручі.

Хід заняття

Організаційний момент

- Діти, у нас сьогодні з вами незвичайний день. До нас завітали гості. Давайте з ними привітаємося.

Доброго ранку! – всіх ми вітаємо,

Доброго ранку всім бажаємо.

В добрий день і в добрий час

Завітали ви до нас.

Всіх гостей ми тут вітаємо –
Подивіться, що ми знаємо!

Мотиваційний момент

- Погляньте, будь ласка, у вікно. Яка зараз пора року? Не дарма я у вас про це запитала, адже я отримала відеоповідомлення від Зими. Хочете подивитися?

Відеозвернення Зими

«Привіт, любі друзі! Ви не змерзли? Ще зовсім нещодавно я могла заморозити кожного з вас і перетворити на гарні, блискучі сніжинки. Але лихі часи вже позаду, і тепер я зовсім інакша — добра та лагідна. Ви впізнали мене? Я — Леді Фрізелія, сучасна чарівниця Зими. Я керую снігом, морозом і блиском крижаних зірок. Мій час уже майже спливає... У моєму пануванні залишився лише один місяць, і зовсім скоро я передам чарівний ключ Весні.

Але піти без сюрпризу? Ні-ні, це не в моєму стилі. Я залишила для вас подарунок, та знайдуть його лише найкмітливіші й найрозумніші.

На згадку про мене створіть, будь ласка, картину Зими — не просту, а чарівну: з фантазією, настроєм, дружбою і зимовими дивами.

Якщо ваша картина мені сподобається, моя стильна помічниця — Сніжинка — передасть вам секретну карту. Рухаючись за картою, виконуючи завдання і допомагаючи один одному, ви крок за кроком дістанетесь до зимового подарунка.

А тепер — час починати! Бажаю вам успіху, справжньої командної роботи. Я зникаю, але залишаю вам трохи магії...і багато зимового настрою. Щасливо!»

Основна частина

- Ну що ж, діти, вирушаємо на пошуки подарунків від Зими?

Але пам'ятайте: Зима дуже мудра і приготувала для нас перешкоди.

Математична стежина

- Подивіться, перед нами стежина. Яка вона? Ми зможемо пройти по ній, лише тоді, коли дамо відповіді на запитання:
- Скільки є днів тижня?
- Який сьогодні день тижня?
- А завтра?
- А як називається другий вихідний?
- А скільки є пір року?
- А яка пора року іде після літа?
- А в яку частину доби люди нічого не роблять?
- А в яку частину доби ви йдете в садочок?
- Порахуйте, будь ласка, від 10 до 5
- Порахуйте від 4 до 8

- Молодці! Ви правильно відповіли, тож можете по черзі пройти стежиною.

Місток «Послідовність чисел»

- Подивіться, яка широка річка. Як же нам її перейти, щоб не замочити ноги? Так, потрібно побудувати місток.
- Перед вами цеглинки з цифрами. Їх потрібно викласти у правильній числовій послідовності. Чудово! Тепер ми спокійно можемо перейти через річку.

Створення зимової картини «Орієнтування в просторі»

- Діти, а яка зима? (Сніжна, морозна, холодна, біла, сувора, білокоса, білокрила).

Так, зима — це чарівна пора року. Вона мов біла казка навколо: під ногами іскряться сніжинки, зима висіває сніг з рукава та сріблом обсіває ялинки.

- Спробуємо створити власну чарівну картину Зими.

(Затонувати аркуш паперу формату А 1 в блакитний колір. Підготувати та вирізати з кольорового паперу (або іншого матеріалу): дерево, сніжинки, снігурів, хмари, сніговика, білочку.)

Посередині аркуша розмістити дерево.

У верхньому правому кутку — велику хмаринку.

У правому верхньому кутку — маленьку хмаринку.

У нижньому правому кутку — білочку.

У лівому нижньому кутку — сніговика.

На нижній гілці дерева справа розмістити снігура.

На верхній гілці дерева зліва — іншого снігура.

П'ять сніжинок розмістити у повітрі над деревом, три сніжинки — під деревом.

- Якщо Зимі сподобається ваша робота - вона дасть підказку, де заховала карту.

Заплющте очі... Можливо, станеться диво...

А ось і помічниця Зими – Сніжинка. Вона передала нам карту!

Квест – завдання

Подивіться куди ж ми маємо з вами рухатися?

«Скільки випало сніжинок»

- Так, прямо. А ось і перше завдання від Зими. Подивіться на картках зображена хмаринка зі сніжинками та тарілка з камінчиками. Також на картці є число. Ваше завдання — викласти у спеціальні віконечка стільки камінчиків, скільки показує число на картці, та назвати це число.

«Знайди сусідів чисел»

- Всі справилися з цим завданням, тож рухаємося далі. І наступне завдання знайти числа, які стоять перед заданим або після нього. Приклеїти їх поруч.

Фізкультхвилинка «Сніжинки»

- Гарно працювали, а зараз час трішки відпочити. Уявіть, що ви сніжинки. Кружляємо, літаємо, танцюємо, легко рухаємося у просторі.

«Сніговика з геометричних фігур»

- Подивіться на карту, куди ж ми маємо йти далі?
- Ось і наше наступне завдання від сніжної Зимоньки. Снігу випало дуже багато, і настав час ліпити сніговиків. Але сьогодні ми будемо ліпити не звичайних сніговиків, а з геометричних фігур.

Кожен сніговик складається з трьох однакових геометричних фігур, але різних за розміром: великої, середньої та малої.

- Ой які гарні сніговика вийшли у вас. Так це завдання ми виконали, дивимося карту. Куди нам далі йти?

Рухлива гра «Математичні сніжинки»

- Так, до сніжок. Подивіться: біля сніжок лежать сніжинки з написаними математичними виразами. Кожен із вас отримає по одній сніжинці. Поки звучить музика — ви бігаєте, кружляєте, танцюєте. Як тільки музика зупиняється — ви швидко рахуєте приклад на своїй сніжинці, знаходите вільний обруч і викладаєте в ньому стільки сніжок, скільки показує відповідь. Чи зрозуміле завдання?
- Молодці й це завдання ми вже з вами виконали. Чи всі завдання ми з вами виконали, подивімося карту. У нас залишилося ще одне завдання.

«Порівняння»

- Є картки, на яких зображені сніжинки, сніжки та сніговики, потрібно порівняти, чого більше і фломастером написати відповідний знак більше, менше чи дорівнює.

Підсумок

- Подивімося на карту. Чи всі завдання ми з вами виконали? Де ж подарунок? Так, він біля останнього завдання...
- Ось він! Це подарунок від Зимоньки. Вона знає, що ви любляєте солодощі, тому залишила для нас солодкий сюрприз на згадку про чарівну подорож.
- Діти, ви сьогодні гарно працювали! Скажіть, будь ласка:
- Що вам найбільше сподобалося?
- Яке завдання було найцікавішим?
- А яке завдання було найскладнішим?
- Дякую вам за активність, дружбу та старання. Ви справжня команда!

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / авт. кол.: Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О. Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М. А., Мордоус І. О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О. Д., Шевчук А. С.; за наук. керівництвом д-ра психол. наук, проф., чл.-кор. НАПН України Т. О. Піроженко. — 2021. — Електронний ресурс. — Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovo_ho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Дидактична гра «Геометричні сніговики». URL: <https://vseosvita.ua/library/dydaktychna-hra-heometrychni-snihovyky-762208.html>
3. Дидактична гра «Скільки випало сніжинок» (із камінчиками Марблс). URL: <https://anelok.com.ua/shop/dydaktychna-hra-skilky-vypalo-snizhynok/>
4. Імітаційна руханка – гра «Мушки – сніжинки»: [відео]. YouTube. 2026. URL: https://www.youtube.com/watch?v=-fY_OiaJCAw
5. Руханка «Ой ти Зимонька» [відео]. YouTube. 2026. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6GpMMrnnGRE>
6. Український GhatGPT: чат-бот на основі штучного інтелекту. URL: <https://chatgpt.com>

ВИХОВНИЙ ПРОСТІР

ENGLISH BRAIN BATTLE

Ольга ПІДГУРСЬКА,
вчитель англійської мови КЗЗСО
«Гімназія № 29 Хмельницької міської ради»

Маріна СТРЕЛЬБИЦЬКА,
вчитель англійської мови КЗЗСО
«Гімназія № 29 Хмельницької міської ради»

Актуальність: брейн ринг є гейміфікованою формою навчання, яка дозволяє перевірити рівень засвоєння матеріалу, мотивує учнів, активізує їх пізнавальну діяльність, знімає психологічний та мовленнєвий бар'єр в іншомовному спілкуванні. Розвиває soft skills, а саме: логічне та критичне мислення, комунікативні навички, відповідальність і командний дух. Стимулює розвиток когнітивних навичок в умовах обмеженого часу.

Сценарій проведення позакласного заходу з англійської мови для учнів 3 класів з використанням мультимедійного обладнання: "English Brain Battle"

Навчальна: активізувати лексичний матеріал, формувати вміння використовувати вивчені слова у простих мовленнєвих ситуаціях.

Розвивальна: розвивати навички усного мовлення, логічне та критичне мислення, увагу, пам'ять, вміння швидко орієнтуватися в мовленнєвій ситуації.

Виховна: виховувати любов до природи, позитивне ставлення до однолітків, почуття відповідальності за командний результат, формувати командний дух, взаємоповагу, вміння слухати інших, викликати інтерес до вивчення мови.

Обладнання: мультимедійне обладнання, презентація Power Point, відеоролики, пазли, картки, роздатковий матеріал, бланк оцінювання для журі, тунель.

Хід заходу:

- Good morning, dear students, judges and guests! As you can see, today we have an unusual lesson: an English Brain Battle with the 3rd-year pupils. You have already learned many English words, songs and phrases. Now it's time to show how clever, fast and friendly you are!
- Now I'd like to introduce our jury. I know they will judge our competition fairly.
- And now, let's introduce our teams. Today we have two of them. The first team is «Bright Stars.» The leader is... The second team is «Smart Kids.» Their leader is...
- Today you will:

Think *quickly*.

Work *together*.

Help *each other*.

And have *fun!*

- At the end of the battle we will see which of the teams is the best. Good luck!

So, let's begin the battle.

Round 1: «Fruit Puzzles»

- You have got a puzzle. Put all the pieces together, guess and name the fruit in English. You will get a point for a correct answer.
- Great job, teams.

Round 2: «Guess the Animal»

- Now it's time for the next challenge. You have gotten 3 names of the animals. Describe them in English without saying their name. Use the short plan.

It's _____ (big/small).

It's _____ (colour).

It has got _____.

It can _____ but it can't _____.

The guests must listen carefully, think fast, and guess the animal.

Correct answer—a point for the team!

For example, it is big, grey, and has a long trunk. It can run. Who is that? → It's an elephant!

- Good job. And now let's take a rest and sing the song «Animal Freeze.»

(<https://youtu.be/jqz4z9aQRJY?si=4F6oM0wbQdgRwHPJ>)

Round 3: «An Extra Word»

- Now look at the whiteboard, read the words, and find the odd one out. Work together and help your team.

I.

1. Table, sofa, bedroom, bed.
2. Tomato, apple, banana, strawberry.
3. Red, carrot, orange, blue.
4. Hand, leg, nose, lamp.
5. Monday, May, Sunday, Wednesday.

II.

1. Kiwi, potato, carrot, beans.
 2. Pencil, pen, ten, book.
 3. Teacher, doctor, dentist, mother.
 4. September, Monday, April, June.
 5. Lion, frog, plane, giraffe.
- Let's check!

Round 4: «Pantomime» (actions)

- Now it's time for Round 4—Pantomime!

One student from the hall: take a picture, come to the front and show an action. Don't speak! The team must guess the action.

Round 5: «Spell the Word»

- Now we start the next round — «Spell the Word»! But first of all, let's revise the letters. Let's sing the ABC song! (<https://youtu.be/fTiMOTN1qQE?si=1zdBrBYSZEwb8Ixy>)
- One student spells the word letter by letter, but does not say the whole word. A student from another team listens carefully and writes the word down on the board. Finally, we check it together. If the word is correct, the team gets a point!

I.

1. Bike
2. Happy
3. Friday
4. Teacher
5. February

II.

1. Cake
2. Zebra
3. Winter
4. Tuesday
5. Trousers

Round 6: «The Tunnel»

- Each team runs through the tunnel and, at the end, translates the word from the card into Ukrainian. Each correct word gets a point!

I.

1. Water
2. Hungry
3. Brother
4. Dress
5. Flower
6. Elephant
7. Egg
8. Train
9. Strawberry
10. Sofa
11. Brown
12. Sunday

II.

1. Cake
2. Angry
3. Grandfather
4. Jeans
5. Tree
6. Bear
7. Potato
8. Plane
9. Watermelon
10. Chair
11. Grey
12. Friday

- Great job, everyone! You were fast, smart and friendly.

Now let's count the points.

- The winner is ...
- Congratulations to all teams!
- You all are winners because you took part in a competition!

СЦЕНАРІЙ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ «ДОБРИЙ ВЕЧІР, ЩЕДРИЙ ВЕЧІР!»

Наталія ЮНАШ,
вихователь групи подовженого дня
КЗЗСО «Лицей № 2 Хмельницької міської ради»

Мета: дати учням уявлення про давній обряд святкування різдвяних свят ; ознайомити з колядками, щедрівками – основними елементами обряду; передати красу колядок, їх значення ;розвивати у дітей творчі здібності; виховувати любов до пісні.

Обладнання: святково оформлена сцена у вигляді української хати, піч, рушники, стіл, зірка, дзвіночки, мішечок з пшеницею, костюми учасників свята.

Дійові особи:

Ведуча
Колядники
Господиня
Господар
Міхоноша
Козовод
Коза
Щедрувальники

Ведуча: Добрий вечір всім, хто в залі
З гарним святом вас вітаємо!
І дорослих і малих,
Щастя й радості бажаємо!
Днів веселих і ясних!
І зустрінемо Рік Новий
Милим щебетом малечі,

Що влітається у співи!

Добрий вечір, щедрий вечір!

Ведуча: Здавна славився український народ своєю гостинністю, умінням дотримуватись звичаїв та обрядів. Уміли українці працювати, але уміли і святкувати. Незабаром почнуться найповажніші народні свята, протягом яких лише веселилися і відпочивали. Це Різдво, Василя, та Водохреща (Йордан). Свято української Коляди відзначали в період зимового повороту сонця. Один із найзнаменніших і найвеличніших празників є Різдво Христове. Розпочинається воно о півночі після Святвечора. У давнину це свято звалося колядкою – тобто свято народження сонця. З прийняттям християнства його було присвячено до дня народження Ісуса Христа. Першими сповісниками народження Христа були діти та підлітки. Вдосвіта хлопчики йшли до односельців віншувати, вітати зі святом. А надвечір село знову оживало – починалося масове колядування.

Колядники: Добрий вечір, щедрий вечір,
Щоб нам весело жилося!

Щоб все краще нам збулося!

Зі Святим Різдвом, будьте здорові!

Господар: І ми вас також вітаємо!

Колядники: Чи дозволите заколядувати?

Господар: Колядуйте!

Колядка “Добрий вечір тобі”

Добрий вечір тобі, пане господарю :радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Застеляйте столи,

та все килимами: радуйся!

Ой радуйся земле, Син Божий народився!

Бо прийдуть до тебе три празники в гості:
радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Ой перший вже празник - Святее
Рождество: радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А другий вже празник – Святого Василя:
радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А третій вже празник – Святее Водохреще:
радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А що перший празник зішле тобі втіху:
радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А що другий празник зішле тобі щастя:
радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А що третій празник зішле всім нам долю:
радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Зішле всім нам долю, Україні волю: радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Колядники: Зі Святим Різдвом вітаю,

Вам здоров'ячка бажаємо

Господарю на воли,

Господині на квочки,

Хлопцям – дівчатам на гуляння,

Малим дітям на забавляння!

1-й колядник

Дзень – дзень!

Сьогодні- -свято, заливаються дзвінки!

На подвір'я в кожну хату

Вже ідуть колядники!

2-й колядник

Починають віншувати

І так складно, до ладу.

Не скупись, господар хати,

Подавай на коляду!

3-й колядник

Віншую вам, пане господарю,

Що Ісус Христос народився!

З тим Різдвом Христовим!

4-й колядник

Дай вам Боже, в щасті, в здоров'ї дочекатись

Від Різдва до Нового року

Від Нового року - до Богоявлення,

Від Богоявлення – до Воскресіння,

Від цього року до ста літ.

5-й колядник

Добрий вечір, вчителю дорогий!

Ми вам заколядуємо в Рік Новий!

Побажаємо світлого життя

Довгих літ щасливого майбуття!

6-й колядник

Щоб ви стільки вивчили діточок

Скільки в небі ясних зірочок!

Щоб ви так світились серед нас

Як зоря вечірня в пізній час!

Колядка “Благослови Боже”

7-й колядник

Коляд, коляд, колядниця,
Хай вам родиться пшениця,
І горох, і сочевиця,
Кукурудза і овес,
Щоб ряснів наш рід увесь!

6-й колядник

Коляда, Коляда в нашу хату загляда!
Коляда, Коляда людей добрих звеселя.
Коляда, Коляда землю нашу зігрива!

Міхоноша (розкриваючи торбу)

Коляд, коляд, колядниця
Добра з медом паляниця!

А без меду не така,
Дайте, дядьку, п'ятака,
Одчиняйте скриньку

Та давайте сливку.

А п'ятак не такий, дайте шаг золотий!
Господар та господиня вкидають у торбу
дари колядникам.

Колядники: А з цим словом – будьте
здорові!

“Пресвятая Діва”

Пресвятая діва церкву збудувала.

Радуйся!

Радуйся небо, земля веселися,

Христос народився! (2)

І з трьома верхами, і з трьома вікнами.

Радуйся!

Радуйся небо, земля веселися,

Христос народився! (2)

А в перше віконце світить ясне сонце.

Радуйся!

Радуйся небо, земля веселися,

Христос народився! (2)

А в друге віконце світить ясен місяць.

Радуйся!

Радуйся небо, земля веселися,

Христос народився! (2)

А в третє віконце світять ясні зорі.

Радуйся!

Радуйся небо, земля веселися,

Христос народився! (2)

Янголи співають, Христа прославляють.

Радуйся!

Радуйся небо, земля веселися,

Христос народився! (2)

А ми теж співаємо, Христа прославляємо.

Радуйся!

Радуйся небо, земля веселися,

Христос народився! (2)

Колядники вклоняються та виходять.

Ведучий: на Маланки і Василя лунають по
селах щедрівки. Цікавим був обряд “Водіння
кози”.

Козовод: Пустіть Козу до хати, бо змерзла!

Господиня: Та йдіть, тільки добре співайте!

Гурт щедрувальників співає.

Ой, чи є, чи нема

Пан господар вдома?

Щедрий вечір, добрий вечір,

Добрим людям на здоров'я!

Козовод: Нумо заспіваймо, гостинним
господарям у Новому році щастя і здоров'я
побажаємо.

Ану, пане, ану, мурове,

Поставайте в ряд, я козу веду!

1-й щедрувальник

Наша козиця вже стара птиця,

Нещодавно з Києва, з довгими кісьми!

Коза: (наставляючи роги).

Ногами затопчу, рогами сколю

Хвостом замету!

Коза скаче, а потім падає і прикидається
мертвою.

Міхоноша: Треба цій козиці у мішок
гостинця,

Щоб вона встала. (Звертається до кози)

Ой устань, козо, та й струсися.

При цьому дому

По господарю звеселися!

Коза схоплюється. Починає танцювати.

Щедрівка “Коза” (Коза танцює, діти
співають щедрівку).

2-й щедрувальник:

Ой, слухай, Козо, де труби гудуть,

Там млинці печуть, то і нам дадуть!

Хазяїн іде, пожиток несе.

Міхоноша: Щедрик-ведрик, дай вареник,

Із колосочка – жита мисочка,

Із снопочка – ціла бочка.

Вам щедрець – мені млинець,

Грудочку кашки, пару яєць!

Козовод: І нехай наша коза на всі боки
дереза.

Господарям затанцює, разом з нами
поколядує.

Ох Коза, ох сіра, ой розходилася,
розвеселилася!

Співають

Де Коза ходить, там жито родить,
Де не буває – там вилягає,
Де Коза ту-туп, там жита сім куп,
Де Коза рогом, там жито стогом,
Де Коза хвостом, там жито кустом!
Коза танцює, потім падає на підлогу.

1-й щедрувальник

Ось подія, ось і свято, дайте ковбаси багато,
Щоб кізонька наша встала
І далі йшла колядувала.

2-й щедрувальник

А ще дайте нам куті, що стоїть на покутті,
З горіхом та медком, із гарячим пирогом!
Щедрувальники засівають в хаті житом і
пшеницею.

3-й щедрувальник

Сійся, родися, жито, пшениця,

4-й щедрувальник

Горох, сочевиця, і всяка пашниця.

5-й щедрувальник

Внизу корениста, зверху колосиста.

6-й щедрувальник

Посіємо в кожній хаті, будьте радісні й
багаті!

7-й щедрувальник

Сіємо густо, перехресним.
На добробут людям чесним!
Промовляємо з кожним кроком

Усі (разом)

З Новим роком! З Новим роком!

Козовод:

Господарю, прощайте!
В гаразді проживайте.

Міхоноша:

Хай минає вас усе лихо,
Хай сидить біда вже тихо.
Щоб біди ви більш не знали.
Щоб в усьому вам щастило.
Щоб вам жити було мило!
Всім дорослим і маленьким зичимо
Всі учасники дійства (разом)
Живіть здоровенькі на потіху всієї родині
І на славу Україні!

Щедрівка “Сійся, родися”

Сійся, родися,
Жито, пшениця,
Горох, сочевиця,
І всяка пашниця,
Внизу корениста,
Зверху колосиста.
Щоб на майбутній рік
Було більше, ніж торік.
Щоб всього було доволі
І в коморі, і на полі.

Сію, сію, посіваю,

З Новим роком

Всіх вітаю!

**Всі учасники дійства вклоняються та
виходять.**

Ведучий

Завершальним акордом різдвяно-новорічних
свят є Головна кутя, голодний Святвечір.
Цього дня на стіл ставились тільки пісні
страви. А потім святкували Водохреще
(Йордан).

Цього дня люди ходили в гості одне до
одного. Молодь колядувала, влаштовувала
катання на санчатах, ігрище. На Водохрещі
завичай наставляли найміцніші йорданські
морози. А потім – тріщи не тріщи, вже
минули Водохрещі.

Водохрещенська вода вважалась цілющою.
Особливо та, яку набирали з ополонки,
вирубаною у формі хреста на річці чи озері.
Нарешті і прийшов час, коли найбільші свята
зимового циклу закінчили свій лік. На Івана
Хрестителя (Предтечі), казали Прийшов Іван
Предтеча та й забрав свято на плечі.

І сьогоднішнє наше свято теж закінчується.

Колядка “Слава нашим господарям.”

Слава нашим господарям,
Що так ґречно нас приймали.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
Що так ґречно нас приймали,
Медом – пивом пригощали.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
Всі ми раді в цьому домі
Веселенько погуляти.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
Та на цей раз вибачайте –
Нам пора вже вирушати!
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

Речитатив

Всі діти дзвонять в дзвіночки.

1-й щедрувальник

А за цими словами в дзвіночки дзвонимо!
В дзвіночки дзвонимо, а всім ся клонимо!
Щастя, здоров'я, ще й віком довгим!
Ще й віком довгим, прибутком добрим!
Від нині за рік та від року повік!
Христос народився! Славимо його!

2-й щедрувальник

Бувайте, бувайте, нас не забувайте,
Лихими словами та й не споминайте!
Але споминайте добрими словами,
Щоб були здорові многії літа ми!

Список використаних джерел:

1. <https://www.pisni.org.ua/songlist/79-1.html>
2. https://rizdvo.blogspot.com/2010/11/blog-post_30.html#google_vignette
3. <https://ethnography.org.ua/content/obryad-vodinnya-kozy>
4. О.М. Ворожейкіна. Народні звичаї та обряди.- Х.: Вид. група "Основа", 2010.-223,[1]с.- (Серія " Позакласна робота").
5. Календарні та народознавчі свята. Початкова школа/ Упоряд. О.В.Гноїнська.- Х.:Ранок - НТ,2005.-176 с.- (Сценарії).

ТВОРЧА ПАЛІТРА ПЕДАГОГІВ

ПИШУ ПРО ТЕ, ЩО ВІДЧУВАЮ... ПОЕТИЧНІ ГОЛОСИ ОСОБЛИВОГО ДИТИНСТВА

Працюючи з дітьми з особливими потребами, бачу їх світлу душу, добре серце, щиру посмішку. Кожна дитина – це подарунок Бога, особливий.

Валентина СЕРДЕЧНА,
вчитель-дефектолог, вихователь-методист з інклюзивного навчання ХЗДО № 33
«Джерельце»
Хмельницької міської ради

Особливий

Я маю певну особливість,
А ви скажіть мені на милість,
Чому дратує всіх ця щирість?
Напевно маєте ви заздрість,
За те, що маю дивну радість.
Я маю свою власну юність,
І так прийде тихенько старість...
Віра в себе
Дивлюсь на себе і страждаю,
Від всього серця я благаю,
Відчути кроки своїх ніг,
Щоб швидко я до вас прибг.
Але мої м'язи кажуть: «Стоп!»,
А ручки мої не роблять хлоп,
І так хотілося би побігти по доріжці,
І гарно заграти тобі на сопілці.
Але я знаю, що для тебе це
вразлива,
Ця тема, що для мене так важлива.
І вірю я, і мрію я,
Що подаруєш мені крила,
Щоб став я сильним як та злива.

Очі Сонця

Поглянь у мої карі очі,
Здаються дивними тобі.
Поглянь на руки милі мої,
Не схожі певно на твої.
Скажу тобі, ти дійсно правий,
Я дивний, зовсім не такий,
Бо маю я свій власний код,
І це для мене свій рекорд.
Бо діти Сонця - не помилка Бога,
Це особливий поцілунок Бога,
Який несе тепло, добро і благодать,
І більше не потрібно щось сповіщати.
Усі різні, усі рівні
У світі кожен — особливий,
У кожного яскравий шлях.
І кожен має серце щире,
Що світить радістю в очах.
Це люди з сонячним промінням,
Що в серці мають теплий світ.
Вони дарують розуміння,
Що справжня цінність — це любов і зліт.
Вони сміються, мріють, грають,
Навчають нас добрішим стать.
Їх руки світ обіймають —
Тож маєм їх підтримувати!
Надінь сьогодні шкарпетки різні,
Щоб світ любов'ю освітивсьь,
Щоб кожен знав: ми всі рівні,
І кожен вартий, щоб здійснивсьь!

Я аутист

Я особливий знаєш, мамо!
І в цьому не твоя винна.
Я особливий чуєш тато,
І це провина не твоя.
Ти вибач, мамо, що не чуєш,
Моїх чарівних ніжних слів.
І знаю я, про що ти мрієш,
Не треба більше лити сліз.
Я особливий чуєш, мамо,
Скажу на вушко, я колись тобі.
Я знаю, що встаєш до мене рано,
Я дякую скажу тобі.
Матусю рідна, я не хворий,
Я лише маю дивний дар.
Я аутист, я особливий
І в цьому є мій тягар.

НАШИМ МАЙБУТНІМ СПІВАВТОРАМ

Як і у кожного креативного педагога, у вас, безсумнівно, виникає безліч цікавих ідей та думок, які ви крок за кроком утілюєте в педагогічну працю: навчаєте, виховуєте, розвиваєте, впроваджуєте, формуєте. У вас є свій індивідуальний стиль проведення уроку, навчального заняття чи виховного заходу, крутецька освітня ідея, цінний досвід, перевірений часом, своя особлива манера спілкування з дітьми... Тобто, все те, що робить вас справжніми майстрами своєї справи. То ж поділіться своїм досвідом з колегами!

Вимоги до публікації:

- опишіть родзинки свого педагогічного досвіду/ ефективну методику чи навчальний прийом/цікаву розробку навчального заняття чи виховного заходу;
- матеріал публікації має бути таким, що відповідає чинним програмам та може використовуватися у закладах освіти, інноваційним та актуальним;
- обсяг – до 3-х друкованих сторінок формату А4, шрифт Times New Roman, кегель 14 пт, 1 міжрядковий інтервал;
- додайте окремим файлом кілька світлин чи графічних зображень гарної якості в форматах JPG або PNG ;
- мультимедійний контент (презентації, відео, сценарії/розробки, які великі за обсягом) розмістіть на власному Google-диску, надайте спільний доступ та додайте посилання до публікації;
- обов'язково додайте відповідно оформлений список використаних джерел (приклад оформлення: <https://drive.google.com/file/d/1fib0yABba-SM3EILE2BJ5fcWqbAXeOwj/view?usp=sharing>)
- перевірте матеріал на наявність орфографічних, пунктуаційних, стилістичних помилок;
- не забудьте вказати свої дані (прізвище, ім'я, повну назву закладу освіти, посаду та особистий номер телефону), додайте своє фото в форматах JPG або PNG;
- надішліть матеріали за адресою: khmcenterteachers@gmail.com (обов'язково з поміткою «Для газети») до 20 числа кожного місяця.

До публікації НЕ ПРИЙМАЮТЬСЯ матеріали, що містять ознаки плагіату, не відповідають вимогам щодо обсягу та формату, матеріали, що містять помилки. Ми поважаємо авторські права, тому просимо дотримуватися академічної доброчесності.

З питань розміщення матеріалів звертатися за тел. +38 (097) 4004907, +38 (097) 2092791

Ел. пошта: khmcenterteachers@gmail.com

Головний редактор: Оксана РАТУШНЯК

Редактор: Вікторія СТАНЕЦЬКА

Редакція залишає за собою право редагувати отримані матеріали, повертати їх авторам у разі невідповідності вимогам до публікації або виявлення академічної недоброчесності та не несе відповідальності за їх зміст.

ОСВІТНІЙ ФОКУС

<https://www.facebook.com/@khmcenterteachers2021.khm>

м. Хмельницький, вул. Свободи, 2/1
[+38 \(097\) 400-49-07](tel:+380974004907)

khmcenterteachers@gmail.com

khmcenterteachers@gmail.com